

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Varaždin

KLASA: 041-01/23-10/3
URBROJ: 613-07-23-9
Varaždin, 28. kolovoza 2023.

Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Međimurskoj županiji

6 ČISTA VODA I
SANITARNI UVJETI

12 ODGOVORNA
POTROŠNJA
I PROIZVODNJA

SADRŽAJ

stranica

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE REVIZIJE	3
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	4
PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE	6
EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	13
GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	17
Gradnja građevine za navodnjavanje	17
korištenje građevine za navodnjavanje	29
održavanje građevine za navodnjavanje	34
KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE	35
INFORMIRANJE JAVNOSTI	41
OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI	43
OČITOVANJE MEĐIMURSKE ŽUPANIJE	46

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI
UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U
MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJU

Na temelju odredaba članaka 19. i 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19), obavljena je revizija učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Međimurskoj županiji (dalje u tekstu: Županija).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) (Narodne novine 17/20) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 25. siječnja do 28. kolovoza 2023.

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji.

Navodnjavanje je, prema odredbama Zakona o vodama (Narodne novine 66/19, 84/21 i 47/23)¹, djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda i njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta, sportskih terena ili drugoga zemljišta, dok je javno navodnjavanje djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda te njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta putem građevina za navodnjavanje u vlasništvu županija ili mješovitih melioracijskih građevina u vlasništvu Republike Hrvatske. Upravljanje su poslovi investitora gradnje vodnih građevina, njihovo održavanje, čuvanje i korištenje za namjene kojima vodne građevine služe.

Vodne građevine su građevine ili skupovi građevina zajedno s pripadajućim uređajima i opremom, koji čine tehničku, odnosno tehnološku cjelinu, a služe za uređenje vodotoka i drugih površinskih voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda, zahvaćanje voda radi njihova namjenskog korištenja i za zaštitu voda od onečišćenja.

Vodne građevine su, između ostalog, vodne građevine za melioracije koje čine:

1. građevine za melioracijsku odvodnju (kanali s pripadajućim crpnim stanicama, drenažama, betonskim propustima, čepovima, sifonima, stepenicama, brzotocima, oblagama za zaštitu od erozija, ustavama i drugim pripadajućim građevinama, uređajima i opremom) koje se dijele na građevine za osnovnu melioracijsku odvodnju (melioracijske građevine I. i II. reda) i građevine za detaljnu melioracijsku odvodnju (građevine III. i IV. reda)
2. građevine za navodnjavanje (akumulacijske i druge zahvatne građevine, razvodna mreža i druge građevine pripadajuće ovim građevinama)
3. mješovite melioracijske građevine.

Građevinama za osnovnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu Republike Hrvatske upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za detaljnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu županija upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za navodnjavanje u vlasništvu županija upravljaju županije.

Građevine za navodnjavanje, prema načinu gradnje i upravljanja, dijele se na sustave javnog navodnjavanja² i privatne sustave. Sustavi javnog navodnjavanja najčešće se sastoje od vodozahvata s crpnom stanicom i postrojenjem za kondicioniranje vode³, akumulacije, dovodnoga sustava i distribucijske mreže. Vodozahvat može biti na otvorenom vodotoku, postojećoj akumulaciji ili podzemnoj vodi.

Subjekt revizije je Županija, kao investitor gradnje sustava javnog navodnjavanja na svom području.

Revizijom je obuhvaćeno razdoblje 2003. – 2021. u vezi s donošenjem županijskog plana navodnjavanja i ostvarenjem ciljeva utvrđenih navedenim planom, dok su podaci o drugim aktivnostima Županije obuhvaćeni do konca 2022.

¹ Do stupanja na snagu navedenog Zakona (srpanj 2019.), na snazi je bio Zakon o vodama (Narodne novine 153/09, 130/11, 56/13, 14/14 i 46/18).

² Predmet revizije su sustavi javnog navodnjavanja.

³ Prema odredbama Zakona o vodama, kondicioniranje je postupak obrade zahvaćene vode da bi postala prikladna za ljudsku potrošnju.

Osnovni cilj revizije je ocijeniti učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje te utvrditi ostvaruju li se ciljevi Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: NAPNAV), koji je donijela Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2005., i Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (Narodne novine 117/15) (dalje u tekstu: Višegodišnji program gradnje) na području Županije. Revizijom je obuhvaćena provedba Plana navodnjavanja na području Međimurske županije (dalje u tekstu: Plan navodnjavanja), koji je donijela Županija u svibnju 2004. te programa gradnje i održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije koje donosi njezino predstavničko tijelo.

Posebni ciljevi revizije su:

- provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
- utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje
- ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita
- ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem
- utvrditi informira li se javnost o navodnjavanju.

METODE REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI), revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne revizijske dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje ciljeva revizije.

U fazi planiranja i pripreme revizije, analizirana je pravna regulativa, javno objavljeni podaci o Županiji, podaci o sustavima javnog navodnjavanja koje objavljuju Hrvatske vode i drugi dostupni podaci.

U provedbi postupaka revizije korištene su sljedeće metode prikupljanja i analize podataka:

- proučeni su i analizirani propisi te stručni i drugi dostupni materijali u vezi s navodnjavanjem
- analizirani su podaci iz poslovnih knjiga, evidencija i izvješća Županije, provjerena je dokumentacija u vezi sa sustavima navodnjavanja te su analizirani podaci iz javno objavljenih izvješća Hrvatskih voda
- na temelju odabranog uzorka, provjerena je dokumentacija Županije u vezi s evidentiranjem građevina za navodnjavanje i korištenjem sustava javnog navodnjavanja
- obavljani su razgovori s odgovornim osobama i pribavljena obrazloženja o pojedinim aktivnostima u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona, drugih propisa i planskih dokumenata, kao i poduzetih aktivnosti Županije u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

Okosnicu revizije činilo je glavno pitanje:

– Je li upravljanje građevinama za navodnjavanje učinkovito?

Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća **potpitanja**:

- Je li uspostavljen pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje?
- Jesu li ustrojene evidencije građevina za navodnjavanje?
- Je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita?
- Koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem?
- Provodi li se informiranje o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja?

U tablici broj 1 daju se kriteriji za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje, prema područjima revizije.

Tablica broj 1

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti, prema područjima revizije

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
1.	Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ uspostavljen je pravni i strateški okvir kojim je uređeno područje navodnjavanja ○ donesen je županijski plan navodnjavanja i usklađen je s NAPNAV-om ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je program gradnje sustava javnog navodnjavanja ○ program gradnje sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke
2.	Evidencije građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ ustrojena je evidencija građevina za navodnjavanje ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje uređeni su imovinskopravni odnosi ○ uređeno je vlasništvo građevina za navodnjavanje ○ građevine za navodnjavanje evidentirane su u poslovnim knjigama Županije
3.	Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđen je vodni i zemljišni potencijal ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđene su poljoprivredne površine pogodne za navodnjavanje ○ Županija je u skladu sa županijskim planom navodnjavanja nominirala projekte navodnjavanja prema Hrvatskim vodama

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
		<ul style="list-style-type: none"> ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje osigurani su izvori financiranja ○ Županija je dio/ukupna sredstva pribavila iz sredstava ruralnog razvoja ○ izrađeni su elaborati zaštite okoliša te su podneseni zahtjevi za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš ○ sustav javnog navodnjavanja pušten je u rad ○ prikupljaju se podaci o stvarno navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu i broju priključenih korisnika ○ sustavi javnog navodnjavanja koriste se u punom kapacitetu (poljoprivrednici se priključuju na sustav), odnosno imaju dovoljan broj krajnjih korisnika ○ ispituje se jesu li cijene priključaka na sustave javnog navodnjavanja prihvatljive poljoprivrednicima ○ u preinvesticijskim studijama utvrđena je struktura poljoprivrednih kultura te planirana proizvodnja navedenih kultura na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu ○ prikupljaju se podaci o poljoprivrednim kulturama na zemljištu koje se navodnjava i analiziraju u odnosu na preinvesticijske studije ○ prikupljaju se podaci o povećanju poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanom zemljištu i analiziraju se u odnosu na utrošak vode ○ provode se edukacije poljoprivrednika o koristima navodnjavanja (putem Županije ili drugih službi) zbog utjecaja klimatskih promjena ○ provode se edukacije poljoprivrednika o novim tehnologijama, načinu financiranja sustava javnog navodnjavanja i drugo ○ Županija surađuje s nadležnim institucijama u vezi s neposrednim nadzorom korištenja voda ○ Županija surađuje s Hrvatskim vodama u vezi s praćenjem rezultata NAPNAV-a na svome području ○ održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije preuzeto je od Hrvatskih voda u propisanom roku ○ izrađene su preinvesticijske studije kojima su određeni opći tehnički uvjeti za održavanje vodnih građevina i/ili se koriste Opći tehnički uvjeti Hrvatskih voda iz 2012. ○ sastavljen je izračun godišnjih troškova rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ izabrani su izvođači za poslove održavanja i zaključeni ugovori ○ poslovi održavanja obavljaju se u skladu sa zaključenim ugovorima
4.	Korištenje vode za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ za korištenje vode za navodnjavanje pribavljene su vodopravne dozvole ○ sustavi javnog navodnjavanja omogućuju mjerenje utroška i gubitaka vode ○ s krajnjim korisnicima sustava javnog navodnjavanja zaključeni su ugovori ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje ○ odluka o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje sadrži propisane elemente ○ naknada za navodnjavanje se obračunava na propisani način ○ vodi se očevidnik naknade za navodnjavanje ili je vođenje povjerenom drugim tijelima u skladu s propisima ○ ostvaruju se prihodi od naknade za navodnjavanje i namjenski se troše ○ donesena je odluka o podmirivanju dijela troškova održavanja sustava javnog navodnjavanja iz prihoda Županije
5.	Informiranje javnosti	<ul style="list-style-type: none"> ○ informira se javnost o ostvarenju županijskog plana navodnjavanja i učincima navodnjavanja

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim**, ako je uspostavljen pravni, strateški i planski okvir koji omogućava učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, ustrojene su propisane evidencije, gradnja građevina za navodnjavanje obavlja se u skladu s planskim dokumentima te se izgrađene građevine koriste i održavaju, voda za navodnjavanje koristi se u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te se informira javnost o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđeni određeni propusti koji bitno ne utječu na upravljanje građevinama za navodnjavanje.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **djelomično učinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje i provedbu aktivnosti te su potrebna značajna poboljšanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **neučinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji bitno utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, kako bi se provodilo u skladu s načelima ekonomičnosti, djelotvornosti i svrsishodnosti.

PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE

Odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 86/06, 125/06 – ispravak, 16/07 – ispravak, 95/08 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/10 – ispravak, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15), utvrđena je Županija kao jedinica područne (regionalne) samouprave. Županija obuhvaća tri grada i 22 općine s ukupno 105 863 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2021.).

Županije u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značaja, koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata u vezi s gradnjom i provedbom dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja grada te druge poslove u skladu s posebnim zakonima.

Zakonski predstavnik Županije od 29. svibnja 2017. do 10. rujna 2021. te od 2. prosinca 2021. i u vrijeme obavljanja revizije je župan Matija Posavec, dipl. ing. traff. Od 11. rujna do 1. prosinca 2021. zamjenik župana koji obnaša dužnost župana bio je Josip Grivec. Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga, ustrojeno je osam upravnih odjela i dvije službe. Poslovi u vezi sa sustavima javnog navodnjavanja obavljaju se u okviru Upravnog odjela za gospodarstvo, poljoprivredu i turizam.

Područje navodnjavanja uređeno je Strategijom upravljanja vodama (Narodne novine 91/08), Strategijom poljoprivrede do 2030. (Narodne novine 26/22), NAPNAV-om, Zakonom o vodama, Zakonom o financiranju vodnoga gospodarstva (Narodne novine 153/09, 90/11, 56/13, 154/14, 119/15, 120/16, 127/17, 66/19 i 50/23 – ispravak), Uredbom o standardu kakvoće voda (Narodne novine 96/19 i 20/23), Pravilnikom o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje (Narodne novine 83/10 i 76/14), Pravilnikom o sadržaju, obliku i načinu vođenja vodne dokumentacije (Narodne novine 120/10), Pravilnikom o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda (Narodne novine 81/10), Pravilnikom o izdavanju vodopravnih akata (Narodne novine 9/20 i 39/22), Pravilnikom o uvjetima za obavljanje poslova vodočuvarske službe (Narodne novine 114/10), Popisom građevina za osnovnu melioracijsku odvodnju i mješovitih melioracijskih građevina od interesa za Republiku Hrvatsku (Narodne novine 83/10), Višegodišnjim programom gradnje i drugim propisima.

Strategiju upravljanja vodama donio je Hrvatski sabor u srpnju 2008., kao dugoročni planski dokument kojim se utvrđuje vizija, misija, ciljevi i zadaće državne politike u upravljanju vodama. Strategija daje strateška opredjeljenja i smjernice razvoja vodnoga gospodarstva polazeći od zatečenog stanja vodnoga sektora, razvojnih potreba, gospodarskih mogućnosti, međunarodnih obveza te potrebe za očuvanjem i unaprijeđenjem stanja voda te vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.

U Strategiji upravljanja vodama se navodi da financiranje melioracijske odvodnje i melioracijskog navodnjavanja nema većih nepoznanica. Ono spada u obuhvat načela korisnik plaća. Jedina je dvojba treba li primijeniti načelo skupne solidarnosti, na što i u kojem opsegu. Navode se i opći podaci o vodnim potencijalima, područjima pogodnim za navodnjavanje, potrebama za navodnjavanjem te stanju poljoprivrede u vezi sa sustavima za navodnjavanje. Također, Strategijom je kao aktivnost u vezi s navodnjavanjem utvrđeno stvaranje uvjeta za razvoj navodnjavanja prema zahtjevima korisnika u skladu s NAPNAV-om. Nositelji aktivnosti su Ministarstvo poljoprivrede i županije.

NAPNAV je donijela Vlada Republike Hrvatske 2005. za razdoblje 2006. – 2020. NAPNAV sadrži polazišta, očekivane rezultate, nacionalni okvir projekta, projektne aktivnosti i institucije uključene u provedbu projekta. Očekivani rezultat provedbe NAPNAV-a je da će mjere sustavnog organiziranja infrastrukture u poljoprivredi, okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenja navodnjavanja i novih tehnologija proizvodnje polučiti i učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju. Time će se potaknuti promjena strukture proizvodnje uvođenjem visokodohodovnih kultura koje većinom uvozimo te će projekt u konačnici rezultirati povoljnim makroekonomskim učinkom.

Višegodišnji program gradnje je planski dokument upravljanja vodama koji razrađuje načine postizanja ciljeva utvrđenih planovima više razine. Nositelj Višegodišnjeg programa gradnje je ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo.

Prema odredbama Zakona o vodama, svakome je dopušteno korištenje voda za osobne potrebe, na način i u količinama koje ne isključuju druge od jednakog korištenja (opće korištenje voda). Opće korištenje voda obuhvaća zahvaćanje površinske i podzemne vode za piće, kuhanje, grijanje, održavanje čistoće, sanitarne i druge potrebe u kućanstvu, i to iz prvoga vodonosnoga sloja u aluvijalnom području, a u području krša u skladu s vodopravnim uvjetima te korištenje površinskih voda za kupanje, sport i rekreaciju i druge slične namjene. Opće korištenje voda ne obuhvaća korištenje voda za navodnjavanje neovisno o veličini površine koja se navodnjava.

Pravo na korištenje voda za potrebe navodnjavanja ostvaruje se u skladu sa Zakonom o vodama, a radi ostvarenja ciljeva NAPNAV-a, planova i programa navodnjavanja županija te za zadovoljenje potreba za navodnjavanjem različitih korisnika za razne namjene.

Prema NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, poljoprivredna proizvodnja pokazuje višegodišnji pad, neuravnoteženu ponudu i potražnju, stalnost negativne vanjskotrgovinske bilance i postupno smanjenje udjela u bruto domaćem proizvodu⁴. Stoga i gospodarski pokazatelji ukazuju na neučinkovito korištenje raspoloživih resursa zemljišta i voda, spor obrt kapitala i pad proizvodnosti rada u poljoprivredi. Prema istraživanjima, u Republici Hrvatskoj vrlo visoku i visoku pogodnost za navodnjavanje ima 484 025 ha poljoprivrednih površina, a potencijali hrvatske poljoprivrede nedovoljno su iskorišteni. Neiskorišteni su potencijali za navodnjavanje i navodnjavanje ne predstavlja značajno opterećenje na vodni resurs. Prema veličini navodnjavanih površina, Republika Hrvatska se nalazi na začelju Europe. Sve su češća razdoblja suša, iz kojih proizlaze značajne štete od suša, koje se navodnjavanjem, kao jednom od izuzetno važnih mjera, mogu smanjiti, a u određenim okolnostima i potpuno izbjeći.

NAPNAV-om su utvrđeni sudionici nadležni za njegovu provedbu, a to su Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede, Nacionalno povjerenstvo za projekt navodnjavanja, Stručni tim za provedbu NAPNAV-a, Agencija za navodnjavanje, Hrvatske vode, županije, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, zadruge i udruge, poslovni subjekti i gradovi. Aktivnosti Županije su izraditi županijske planove, sudjelovati u definiranju regionalnog koncesionara za rukovanje i upravljanje sustavom za navodnjavanje, nominirati projekte navodnjavanja, osigurati sredstva za sufinanciranje, poticati korisnike na udruživanje te osigurati suglasnosti krajnjih korisnika za nominaciju projekata.

Višegodišnjim programom gradnje identificirana su tri projekta navodnjavanja na području Županije kojima je obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine od 1 900 ha, i to: Prelog – Donji Kraljevec prva faza površine 375 ha u vrijednosti od 24.925.138,00 kn, Prelog – Donji Kraljevec druga faza površine 925 ha u vrijednosti od 42.466.818,00 kn i Belica površine 600 ha u vrijednosti od 33.750.000,00 kn.⁵ Projekti Prelog – Donji Kraljevec prva i druga faza planirani su od 2013. do 2017., a Belica od 2018. do 2022.

Do vremena obavljanja revizije (travanj 2023.) nisu doneseni novi NAPNAV, kao ni Višegodišnji program gradnje. Izradu NAPNAV-a naručilo je Ministarstvo poljoprivrede, a izradu novog NAPNAV-a Hrvatske vode. Novi NAPNAV je u fazi izrade.

NAPNAV-om su utvrđeni posebni ciljevi, a jedan od kratkoročnih ciljeva je izrada županijskih planova. U NAPNAV-u je navedeno da sve županije i Grad Zagreb imaju navodnjavanih površina. Veličina navodnjavanih površina te udio navodnjavanih površina u ukupno korištenima nije jednak na svim područjima. Zato je realno očekivati da se navodnjavanje u Republici Hrvatskoj neće u svim područjima jednako razvijati.

Županijama koje planiraju navodnjavanje preporučuje se da izrade županijske planove navodnjavanja, odnosno planske dokumente koji bi trebali valorizirati prirodne resurse, definirati prioritetna područja za navodnjavanje, procijeniti veličinu obuhvata te utvrditi socioekonomske učinke gradnje i primjene sustava za navodnjavanje.

⁴ Bruto domaći proizvod pokazuje ukupnu vrijednost dobara i usluga proizvedenih u Republici Hrvatskoj.

⁵ Višegodišnji program gradnje – Tablica 13.19. Identificirani projekti navodnjavanja

Županijska skupština donijela je Plan navodnjavanja 25. svibnja 2004., prije donošenja NAPNAV-a. Planom navodnjavanja obuhvaćeni su, između ostalog, teritorijalni ustroj i stanovništvo, zemljopisne karakteristike područja, prostorni plan Županije, izgrađeni višenamjenski sustavi na Dravi, podzemne vode, pogodnost poljoprivrednog zemljišta za navodnjavanje, grupiranost i stupanj uređenja poljoprivrednog zemljišta, voda za navodnjavanje, navodnjavanje iz izgrađenih višenamjenskih sustava na Dravi, varijante navodnjavanja, odabrano rješenje, prijedlog prioriteta te prijedlog programa i nastavka rada. Pretpostavke koje Plan navodnjavanja čine realnim podijeljene su u četiri osnovne skupine, i to: tehničke pretpostavke, financijske pretpostavke, organizacijske pretpostavke te položaj poljoprivrede i zakonska osnova.

Na slici broj 1 prikazani su kanali za navodnjavanje i pripadajuće neto površine.

Slika broj 1

Kanali za navodnjavanje i pripadajuće neto površine

Izvor: Idejni projekt Sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područje, listopad 2006.

Planom navodnjavanja obrađeno je odabrano rješenje navodnjavanja za donje Međimurje sa zahvatom dravskih voda iz izgrađenih akumulacijskih jezera višenamjenskih hidrotehničkih sustava i gravitacijskim dovodom do područja navodnjavanja.

Predviđena je ukupna neto površina navodnjavanja 22 977,5 ha, od čega je dobavom vode iz akumulacijskog jezera Čakovec predviđeno navodnjavanje 18 566,1 ha, a iz akumulacijskog jezera Dubrava 4 411,4 ha. Područje zaštićenog krajolika rijeke Mure, površine 14 469,4 ha, nije predviđeno za navodnjavanje Planom navodnjavanja. Donje Međimurje je podijeljeno s obzirom na zahvat i dobavu vode za navodnjavanje na četiri odvojena područja te je predviđena izgradnja četiri glavna kanala, i to: Kanal ČAK 1C1, Kanal ČAK 2C1, Kanal DUB 1C1 i DUB 2C1. Putem glavnog kanala ČAK 1C1 i područnih kanala predviđeno je navodnjavanje 11 771,0 ha, putem glavnog kanala ČAK 2C1 i područnih kanala predviđeno je navodnjavanje 6 795,1 ha, putem glavnog kanala DUB 1C1 predviđeno je navodnjavanje 3 405,4 ha i putem glavnog kanala DUB 2C1 predviđeno je navodnjavanje 1 006,0 ha odnosno sveukupno 22 977,5 ha.

ČAK 1 obuhvaća navodnjavanje na području 41 katastarske općine, ČAK 2 na području 20 katastarskih općina, DUB 1 na području 15 te DUB 2 na području tri katastarske općine.

Za navodnjavanje je predviđen sustav dovoda vode otvorenim kanalima obloženim plastikom, a moguće je primijeniti i druge tipove dovoda vode.

U tablici broj 2 daju se podaci o planiranim površinama navodnjavanja putem glavnih i područnih kanala i prioriteta navodnjavanja prema Planu navodnjavanja.

Tablica broj 2

Planirane površine navodnjavanja putem glavnih i područnih kanala i prioriteta navodnjavanja prema Planu navodnjavanja

Redni broj	Područje	Glavni kanali	Područni kanali	Površina predviđena za navodnjavanje u ha		Prioritet za navodnjavanje	
				Bruto	Neto	Prioritet	Površina u ha (bruto)
	1	2	3	4	5	6	7
1.	ČAK 1	Kanal ČAK 1C1		349,0	338,5	-	-
1.1.			Kanal ČAK 1-1C2	2 952,0	2 863,4	A1	2 225,2
1.2.			Kanal ČAK 1-2C2	5 204,6	5 048,5	A2	5.204,6
1.3.			Kanal ČAK 1-3C2	3 629,5	3 520,6	A3	3 629,5
Ukupno				12 135,1	11 771,0	-	11 059,3
2.	ČAK 2	Kanal ČAK 2C1		0	0	-	-
2.1			Kanal ČAK 2-1C2	5 006,5	4 856,3	B2	5 006,5
2.2.			Kanal ČAK 2-2C2	1 998,8	1 938,8	B1	1 998,8
Ukupno				7 005,3	6 795,1	-	7 005,3
3.	DUB 1	Kanal DUB 1C1	-	3 510,7	3 405,4	B2	3 510,7
4.	DUB 2	Kanal DUB 2C1	-	1 037,1	1 006,0	B2	1 037,1
Sveukupno				23 688,2	22 977,5	-	-

Prema prijedlogu prioriteta, u prioritet A svrstano je područje ČAK 1 bruto površine 11 059,3 ha (podijeljeno na prioritet A1, prioritet A2 i prioritet A3), gdje dominiraju tla na kojima nije nužno izvesti sustave odvodnje. Na poljoprivrednim površinama, koje gravitiraju kanalu ČAK1-1C2, koje nisu svrstane u prioritet A, zastupljena su tla na kojima je potrebno provesti odvodnju.

U prioritet B1 svrstano je područje koje gravitira kanalu ČAK 2-2C2, gdje su u značajnoj mjeri zastupljena tla na kojima je potrebno provesti mjere odvodnje. Prioritet B2 su područja DUB 1 i DUB 2 i sve ostale poljoprivredne površine koje nisu svrstane u prioritete za navodnjavanje jer su na navedenim površinama zastupljena tla na kojima je potrebno izvesti hidromelioracije i/ili agromelioracije.

Do konca 2022. na području Županije izgrađena je jedna građevina za navodnjavanje, Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje (iz područja ČAK 1), koji je pušten u probnu uporabu 2012. Za Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, I. faza podsustav Prelog (iz područja DUB 1), Županija je pribavila građevinsku dozvolu, ali je odustala od izgradnje zbog nedovoljnog broja korisnika zainteresiranih za zaključivanje ugovora za korištenje sustava navodnjavanja. Za Sustav navodnjavanja Belica (područje ČAK 1) u tijeku je izrada detaljne projektne dokumentacije za I. fazu izgradnje sustava.

Prema odredbama članka 30. Zakona o vodama, gradnja i održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članka 3. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, program gradnje sustava javnog navodnjavanja, koji donosi jedinica područne (regionalne) samouprave temeljem županijskog plana navodnjavanja, sadrži sljedeća poglavlja: interes krajnjih korisnika za projektiranje i gradnju sustava javnog navodnjavanja, način financiranja izrade projektne dokumentacije i gradnje sustava javnog navodnjavanja, opseg i dinamiku izrade projektne dokumentacije (studija izvodljivosti, studija utjecaja na okoliš, idejni projekt, glavno-izvedbeni projekt), dinamiku pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti, planiranu vrijednost projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja te dinamiku početka i dovršetka projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja. Za sustave javnog navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec i Belica nisu doneseni programi gradnje sustava javnog navodnjavanja.

Državni ured za reviziju nalaže prije početka gradnje sustava javnog navodnjavanja donijeti program gradnje u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

Prema odredbama članka 6. Program održavanja sustava javnog navodnjavanja donose jedinice područne (regionalne) samouprave za svaku godinu. Program se temelji na pojedinačnim sustavima javnog navodnjavanja te sadrži ukupno potrebne količine vode i dinamiku rada sustava navodnjavanja, godišnji plan navodnjavanja te godišnje troškove rada i održavanja sustava. U postupku izrade i donošenja godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, jedinice područne (regionalne) samouprave dužne su uključiti krajnje korisnike.

Županija je donijela Programe održavanja sustava javnog navodnjavanja za 2014., 2015. i 2016. koji sadrže ukupno potrebne količine vode i dinamiku rada sustava navodnjavanja, godišnji plan navodnjavanja, godišnje troškove rada i održavanja sustava. Za ostale godine programi održavanja nisu doneseni jer se sustav navodnjavanja nije koristio, što je opisano pod odjeljkom Korištenje građevine za navodnjavanje.

EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

Županija je u poslovnim knjigama evidentirala tri sustava javnog navodnjavanja. Analitičke evidencije osiguravaju podatke o svakom sustavu javnog navodnjavanja.

Na području Županije izgrađena je jedna građevina za navodnjavanje, Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje, dok je za Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, I. faza podsustav Prelog, Županija pribavila građevinsku dozvolu, ali je odustala od izgradnje zbog nedovoljnog broja korisnika zainteresiranih za zaključivanje ugovora za korištenje sustava navodnjavanja

Za Sustav navodnjavanja Belica u tijeku je izrada detaljne projektne dokumentacije za I. fazu izgradnje sustava.

U tablici broj 3 daju se podaci o procijenjenim vrijednostima ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i idejnom projektu navodnjavanja te ostvarenim ulaganjima do konca 2022.

Tablica broj 3

Procijenjene vrijednosti ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i idejnom projektu navodnjavanja te ostvarenim ulaganjima do konca 2022.

u kn

Redni broj	Sustav javnog navodnjavanja	Procijenjena vrijednost sustava (s porezom na dodanu vrijednost)*	Ulaganja u sustave javnog navodnjavanja				Indeks ostvarenja (u %)
			Izrada projektne i druge dokumentacije	Gradnja	Ostali rashodi	Ukupna ulaganja	
	1	2	3	4	5	6 (3+4+5)	7 (6/2*100)
1.	Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje	29.850.000,00	1.326.660,00	26.275.703,00	1.025.436,00	28.627.799,00	95,9
2.	Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, I. faza	39.908.375,00	3.563.800,00	0,00	0,00	3.563.800,00	8,9
3.	Sustav navodnjavanja Belica, I. faza	28.434.810,00	1.854.000,00	0,00	967.369,00	2.821.369,00	9,9
Ukupno		98.193.185,00	6.744.460,00	26.275.703,00	1.992.805,00	35.012.968,00	35,7

* Izvor: Podaci iz studija izvodljivosti i predinvesticijskih studija

Katastarske čestice na kojima je izgrađena crpna stanica i pristupna cesta Sustava navodnjavanja Međimurje u zemljišnim knjigama upisane su u vlasništvu Županije. Također, navedeno je da su nekretnine dobro od interesa za Republiku Hrvatsku. Postupak izvlaštenja dviju katastarskih čestica započeo je prije izgradnje crpne stanice i pristupne ceste, a u vlasništvo su upisane tijekom izgradnje sustava, u srpnju 2009. Za dovodni cjevovod kojim se dovodi voda za navodnjavanje do crpne stanice i distribucijski tlačni cjevovod kojim se voda za navodnjavanje distribuira do poljoprivrednih površina nije upisano pravo služnosti u zemljišnim knjigama. Radi osnivanja prava služnosti na zemljištu, za izgradnju dovodnog cjevovoda i distribucijskog tlačnog cjevovoda, nisu zaključeni ugovori. U pisanom obrazloženju Županija navodi da je nadležno upravno tijelo putem javnog priopćenja, objavljenom u lokalnom tjedniku i na oglasnoj ploči Županije, pozvalo zainteresirane da 15. i 18. lipnja 2007. izvrše uvid u predmetni slučaj, ali se nitko nije odazvao.

Državni ured za reviziju preporučuje poduzimanje aktivnosti za upis prava služnosti u zemljišnim knjigama na zemljištu gdje je izgrađen dovodni cjevovod i distribucijski tlačni cjevovod.

Rashodi izgradnje Sustava navodnjavanja Međimurje evidentirani su u poslovnim knjigama, na računima nefinancijske imovine, u iznosu od 28.627.799,00 kn. Odnose se na izgradnju sustava navodnjavanja u iznosu od 26.275.703,00 kn, priključenja crpne stanice na distribucijsku mrežu u iznosu od 692.813,00 kn, izradu idejnog i glavnog projekta u iznosu od 646.600,00 kn, izradu izvedbenog projekta sustava navodnjavanja u iznosu od 498.980,00 kn, zemljište i geodetske usluge u iznosu od 162.920,00 kn, poslove konzultacije i recenzije na izradi glavnog projekta u iznosu od 96.900,00 kn, obavljanje elektrotehničkog nadzora u iznosu od 84.870,00 kn, obavljanje strojarskog nadzora u iznosu od 84.833,00 kn i tender dokumentaciju u iznosu od 84.180,00 kn.

Rashode za izradu idejnog i glavnog projekta, tender dokumentacije, poslove konzultacije i recenzije na izradi glavnog projekta te izradu izvedbenog projekta sustava navodnjavanja u ukupnom iznosu od 1.326.660,00 kn sufinancirala je Županija i Hrvatske vode u vrijednosti po 50,0 % svaki. Ugovor o sufinanciranju izrade idejnog i glavnog projekta te izvođenje recenzije u izradi idejnog i glavnog projekta Sustava navodnjavanja Međimurje zaključen je u srpnju 2006. u ukupnom iznosu od 743.500,00 kn, a ugovor i dodatak ugovoru o sufinanciranju izvedbenog projekta i tender dokumentacije zaključeni su u svibnju i studenome 2008. u ukupnom iznosu od 583.160,00 kn, između Hrvatskih voda i Županije. Sufinanciranje je ugovoreno u iznosu 50,0 % Županija i 50,0 % Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva putem Hrvatskih voda.

U travnju 2006. Županija je ugovorila izradu idejnog i glavnog projekta Sustava navodnjavanja Međimurje u vrijednosti od 646.600,00 kn, u kolovozu 2008. izradu izvedbenog projekta sustava navodnjavanja u vrijednosti od 498.980,00 kn, a u svibnju 2006. poslove konzultacije i recenzije na izradi glavnog projekta sustava navodnjavanja u vrijednosti od 96.900,00 kn. Usluge su obračunane u ugovorenim iznosima. Izrada tender dokumentacije za navedeni sustav ugovorena je, narudžbenicom, u srpnju 2007. u iznosu od 84.180,00 kn.

Drugi rashodi u iznosu od 1.025.436,00 kn odnose se na priključenje crpne stanice na distribucijsku mrežu u iznosu od 692.814,00 kn, stručni nadzor u iznosu od 169.703,00 kn, otkup zemljišta u iznosu od 119.165,00 kn, prijenos na račun za izvlaštenje u iznosu od 29.310,00 kn, geodetske radove u iznosu od 12.444,00 kn i procjenu nekretnina u iznosu od 2.000,00 kn.

Ugovor i dodatak ugovoru za priključenje crpne stanice na distribucijsku mrežu zaključili su Hrvatska elektroprivreda i Županija u rujnu 2009. i srpnju 2010. u ukupnom iznosu od 692.813,00 kn.

Rashode za priključenje crpne stanice na distribucijsku mrežu u iznosu od 656.213,00 kn, obavljanje strojarskog nadzora u iznosu od 84.833,00 kn, obavljanje elektrotehničkog nadzora u iznosu od 84.870,00 kn i izgradnju sustava navodnjavanja u iznosu od 26.275.703,00 kn odnosno ukupno 27.101.619,00 kn sufinancirale su Županija 20,0 % i Hrvatske vode 80,0 %.

Rashodi za projektiranje sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec i izradu detaljne projektne dokumentacije podsustava Prelog evidentirani su u poslovnim knjigama na računu građevinskih objekata u pripremi u iznosu od 3.563.800,00 kn. Odnose se na rashode za izradu idejnog projekta i studije izvodljivosti u iznosu od 2.313.626,00 kn te aktivnu reviziju idejnog projekta i studije izvodljivosti u iznosu od 84.674,00 kn Sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec te rashode za izradu detaljne projektne dokumentacije u iznosu od 868.750,00 kn, uslugu novelacije studije u iznosu od 236.875,00 kn, izradu Elaborata zaštite okoliša u iznosu od 36.625,00 kn, kontrolu glavnog projekta (geotecnika) u iznosu od 12.000,00 kn i kontrolu glavnog projekta (betonske i zidane konstrukcije) u iznosu od 11.250,00 kn Podsustava navodnjavanja Prelog u okviru Sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec.

Rashodi za projektiranje Sustava navodnjavanja Belica evidentirani su u poslovnim knjigama na računu građevinskih objekata u pripremi u iznosu od 2.821.369,00 kn. Odnose se na izradu projektne dokumentacije u iznosu od 1.192.500,00 kn, predinvesticijske studije u iznosu od 310.000,00 kn i aktivnu reviziju idejnog projekta u iznosu od 87.500,00 kn Sustava navodnjavanja Belica te dodatna hidrogeološka istraživanja u iznosu od 561.969,00 kn, hidrogeološka istraživanja za potrebe izrade detaljne projektne dokumentacije u iznosu od 374.125,00 kn, izradu detaljne projektne dokumentacije u iznosu od 264.000,00 kn i provedbu tehničkog nadzora nad hidrogeološkim istraživanjima u iznosu od 29.375,00 kn Sustava navodnjavanja Belica I. faza i druge rashode u iznosu od 1.900,00 kn.

Ostali rashodi u iznosu od 967.369,00 kn odnose se na dodatna hidrogeološka istraživanja za potrebe izrade detaljne projektne dokumentacije u iznosu od 561.969,00 kn, hidrogeološka istraživanja u iznosu od 374.125,00 kn, provedbu tehničkog nadzora nad hidrogeološkim istraživanjima u iznosu od 29.375,00 kn i druge rashode u iznosu od 1.900,00 kn.

GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

Gradnja građevine za navodnjavanje

Osnovna pretpostavka za razvoj sustava javnog navodnjavanja su vodni i zemljišni potencijali. Podaci o vodnom i zemljišnom potencijalu na području Republike Hrvatske uređeni su u NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, a na području Županije u Planu navodnjavanja. Vlada Republike Hrvatske je 2005. donijela NAPNAV u cilju da se prvenstveno poboljša gospodarenje prirodnim resursima, a očekivalo se da će se organiziranjem infrastrukture u poljoprivredi, okrupnjavanjem poljoprivrednih površina, uvođenjem navodnjavanja i novih tehnologija ostvariti učinkovitija poljoprivredna proizvodnja. Navedene mjere trebale su potaknuti promjenu strukture proizvodnje uvođenjem dohodovnijih kultura koje većinom uvozimo.

Prema NAPNAV-u, u 2003. u Republici Hrvatskoj navodnjavano je 9 264,75 ha odnosno 0,9 % korištenih poljoprivrednih površina, dok je u Županiji navodnjavano 620,16 ha poljoprivrednog zemljišta odnosno 1,9 % korištenih površina.⁶ Obnovljivi izvori vode u Republici Hrvatskoj iznose oko 45 milijardi m³ vode godišnje, od čega 39 milijardi m³ godišnje iz površinskih voda i 6 milijardi m³ iz podzemnih voda.

Za potrebe analize i rangiranja prioriteta navodnjavanja u Republici Hrvatskoj, prema podacima iz NAPNAV-a, izrađena je karta potencijala vodnih resursa na temelju hidrografske karte, karte slivova podzemnih voda te procijenjene vodne bilance Republike Hrvatske. Pri izradi navedene karte uvedeno je šest razreda potencijala za navodnjavanje: vrlo visoki, visoki, srednji, umjereni, nizak i vrlo nizak potencijal. Područje Županije prema NAPNAV-u raspolaže s 44 416 ha poljoprivrednog zemljišta pogodnog za navodnjavanje, od čega visoki potencijal za navodnjavanje ima 37 400 ha poljoprivrednog zemljišta ili 84,2 %, a 7 016 ha ili 15,8 % umjereni potencijal za navodnjavanje.

Nadalje, u NAPNAV-u je izvršeno rangiranje županija s obzirom na potencijale za navodnjavanje na nacionalnoj razini. Provedena je analiza koja uz korištene kriterije prirodnih resursa i deficita vode uvodi i socioekonomske kriterije. Kriteriji su grupirani u četiri skupine: obilježja poljoprivrednih gospodarstava, uzgajane kulture, prirodni resursi i deficit vode. Na temelju provedene analize županije su na nacionalnoj razini rangirane u četiri skupine, gdje prva skupina predstavlja županije s vrlo visokim prioritetom u navodnjavanju sa smanjenjem do četvrte skupine s normalnim prioritetom za navodnjavanje. Županija pripada u drugu prioritetnu skupinu za navodnjavanje.

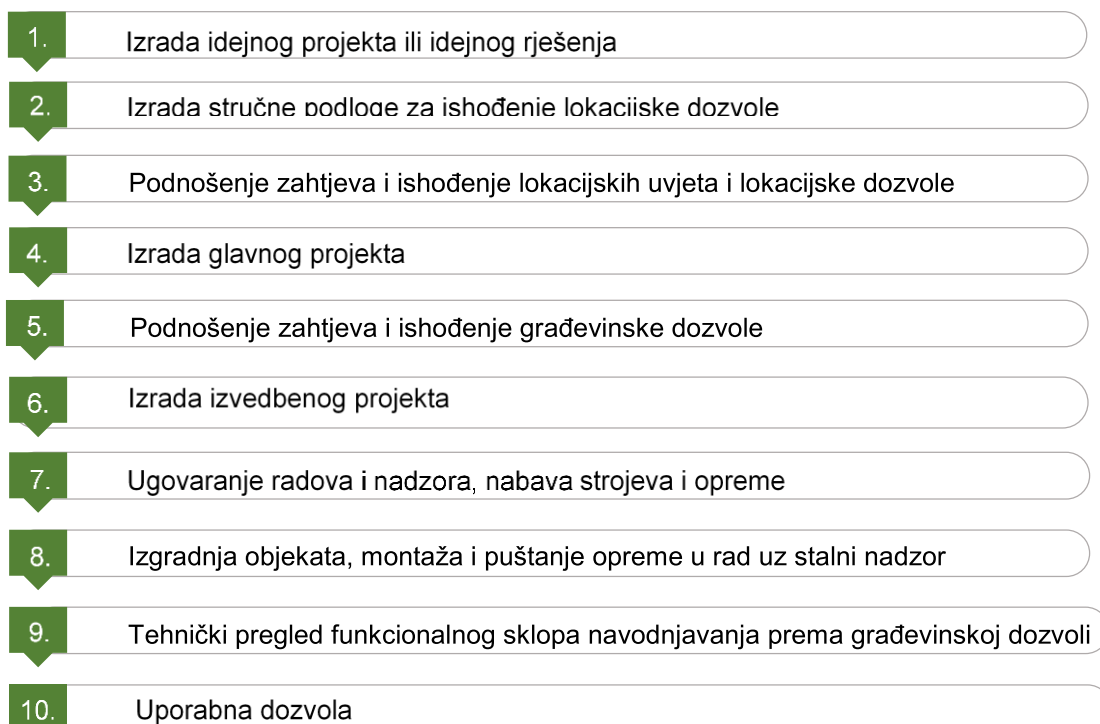
Prema odredbama Zakona o vodama i provedbenim propisima o provedbi mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020., projektima gradnje građevina za navodnjavanje u vlasništvu županija sukladno nacionalnim programima i projektima upravljaju Hrvatske vode, koje provode tehničku potporu u pripremi i provedbi projekata javnog navodnjavanja, što uključuje i komisiono vođenje projekta sukladno ugovoru između županije i Hrvatskih voda.

U skladu sa zaključenim ugovorima o komisionom vođenju projekta, Hrvatske vode provode programe izrade projektne dokumentacije i gradnje sustava javnog navodnjavanja od izrade idejnog rješenja do ishoda uporabne dozvole. U NAPNAV-u je utvrđen redoslijed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja koji se daje u shematskom prikazu broj 1.

⁶ NAPNAV – Tablica 8. Navodnjavane površine u Republici Hrvatskoj, prema popisu poljoprivrede iz 2003.

Shematski prikaz broj 1

Redosljed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja

Prema Planu navodnjavanja, Županija ima površinu od 72 956 ha. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 54 459 ha, od čega je obradivo poljoprivredno zemljište površine 51 518 ha. Vodu za navodnjavanje na području županije moguće je koristiti iz tri izvorišta: rijeka Drava, podzemne vode te brdske akumulacije u gornjem Međimurju. Na rijeci Dravi izgrađena su dva hidrotehnička sustava, HE Čakovec i HE Dubrava, predviđena kao višenamjenski objekti, gdje se osim iskorištavanja vodnih snaga za energetiku rješava i pitanje mogućnost korištenja voda akumulacije za potrebe navodnjavanja, osobito jer u vegetacijskom periodu u rijeci Dravi postoje dovoljne količine vode za navodnjavanje. Ukupno predviđena neto površina navodnjavanja iznosi 22 977 ha.

S obzirom na veličinu površina pogodnih za navodnjavanje odlučeno je da se smjernice za navodnjavanje dane u Planu primijene na manje područje – pilot područje veličine do 250 ha.

Županijsko poglavarstvo je u srpnju 2005. donijelo Odluku o osnivanju Investitorskog tima za realizaciju Plana navodnjavanja na području Županije. Tim od 15 članova trebao je pripremiti realizaciju prve faze Sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područja navodnjavanja i provođenje postupaka nabave. Odabir pilot područja slijedio je iz analize prioriteta za navodnjavanje. Osnovni kriteriji za određivanje ukupne pogodnosti za navodnjavanje određenog područja bili su:

- pogodnost tla za navodnjavanje – prema ovom kriteriju prioritetno područje za navodnjavanje je zapadni dio donjeg Međimurja
- dostupnost i količina vode za navodnjavanje – potrebne količine vode za navodnjavanje osiguravaju akumulacijska jezera višenamjenskih sustava Čakovec i Dubrava, odakle je gravitacijskim dovodom moguće dovesti vodu na velik dio donjeg Međimurja istočno od Čakovca.

- U gornjem Međimurju na raspolaganju su ograničene količine vode iz brdskih retencija, stoga se mogu planirati „štedljivi” sustavi kao što su sustavi kap po kap namjena prostora prema prostornom planu – u području zaštićenog krajolika rijeke Mure nisu razmatrane mogućnosti navodnjavanja, s obzirom na to da su u zaštićenom krajoliku dopuštene samo one radnje i zahvati koji ga ne oštećuju i ne mijenjaju svojstva zbog kojih je proglašen
- stupanj postojeće uređenosti poljoprivrednog zemljišta, spremnost obiteljskih gospodarstava (u smislu njihovog ekonomskog i radnog potencijala) za poljoprivrednu proizvodnju u uvjetima navodnjavanja.

Odlučeno je da prioritet za navodnjavanje ima područje državnog poljoprivrednog zemljišta koje se prostire na području k. o. Čakovec, k. o. Nedelišće i k. o. Strahoninec, veličine do 250 ha, za koje su ispunjeni osnovni preduvjeti navodnjavanja, odnosno okrupnjenost parcela i volja poljoprivrednika za realizaciju i učestvovanje u projektu navodnjavanja.

Tijekom 2007. i 2008. ishođene su sve potrebne dozvole i odobrenja te je početkom 2009. započeta izgradnja sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područja. Županija je preuzela sustav navodnjavanja 2012., kada je i pušten u rad.

Planom navodnjavanja predviđena su četiri tehnološki odvojena područja navodnjavanja te ukupna pogodnost za navodnjavanje odnosno prioritet određenih poljoprivrednih površina. Na području Županije utvrđena su četiri odvojena područja (ČAK 1, ČAK 2, DUB 1 i DUB 2). Izgradnja sustava područja ČAK 1 sukcesivno je podijeljena počevši od izvorišta vode prema udaljenijim površinama za navodnjavanje te je rangirana brojevima 1, 2 i 3. Kao prioritet utvrđeno je područje ČAK 1, A1 (k. o. Strahoninec, Savska Ves, Čakovec, Gornji Pustakovec, Gornji Vidovec, Ivanovec, Pribislavec, Štefanec) površine 2 225,20 ha.

Pilot područje trebalo je poslužiti prvenstveno za upoznavanje proizvođača s prednostima navodnjavanja, odnosno kao model u kojem će se utvrditi korisnost sustava za navodnjavanje u stabilnosti i povećanju prinosa, kvaliteti uzgajanih kultura te u konačnici financijske koristi. U pisanom obrazloženju Županija navodi da se stavljanjem u funkciju Pilot područja navodnjavanja željelo uvesti navodnjavanje kao uobičajena mjera poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima i pravnim subjektima u poljoprivredi i potaknuti proizvođače na tom području na rješavanje problema koji onemogućavaju kvalitetno i organizirano navodnjavanje, a to je rascjepkanost poljoprivrednih površina. Također, navodi da je provedba komasacije poljoprivrednih površina neophodan preduvjet provedbe opsežnog i zahtjevnog projekta navodnjavanja, a najbolji način da se tako nešto potakne je realizacija jednog oglednog, probnog sustava koji pruža prave argumente proizvođačima za sustavnu i kvalitetnu provedbu natapanja.

Planom navodnjavanja utvrđeni su troškovi svih područja u ukupnom iznosu od 579.473.577,00 kn. Rekapitulacija troškova iskazana je prema vrstama troškova za pojedina područja, a ne prema pojedinim sustavima.

– Sustav javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje

Prvi sustav za navodnjavanje na području Županije izgrađen je na području k. o. Kuršanec, k. o. Strahoninec i k. o. Nedelišće. Obuhvat sustava navodnjavanja iznosi 250 hektara s mogućnošću proširenja na dodatnih 100 hektara. U okviru provedbe NAPNAV-a izgrađen je Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje, koji se sastoji od sustava za zahvaćanje vode iz akumulacijskog jezera Čakovec i distribucijskog tlačnog cjevovoda.

Sustav zahvaćanja vode sastoji se od vodozahvata s dovodnim cjevovodom, crpne stanice sa zahvatnim bazenom i pratećim objektima na katastarskoj čestici 2443/3 te prilaznim putom na katastarskoj čestici 2632/2, k. o. Kuršanec. Distribucijski tlačni cjevovod sastoji se od cijevne mreže, revizionih okana, hidranata i prateće opreme. Ukupna dužina glavnog cjevovoda iznosi 4 482 m, a područnih 3 194 m.

Kod određivanja prioriteta za navodnjavanje uvažen je stupanj uređenosti zemljišta (grupiranost posjeda – na odabranom području veliki dio u državnom vlasništvu), relativna blizina zahvata vode na akumulacijskom jezeru Čakovec te spremnost nositelja proizvodnje da se uključe u sustav navodnjavanja (planirano je zakupcima državnog zemljišta ugovorima utvrditi obvezu priključenja na sustav navodnjavanja). Za navedeni sustav navodnjavanja nije izrađena studija izvodljivosti (nije bilo zakonske obveze).

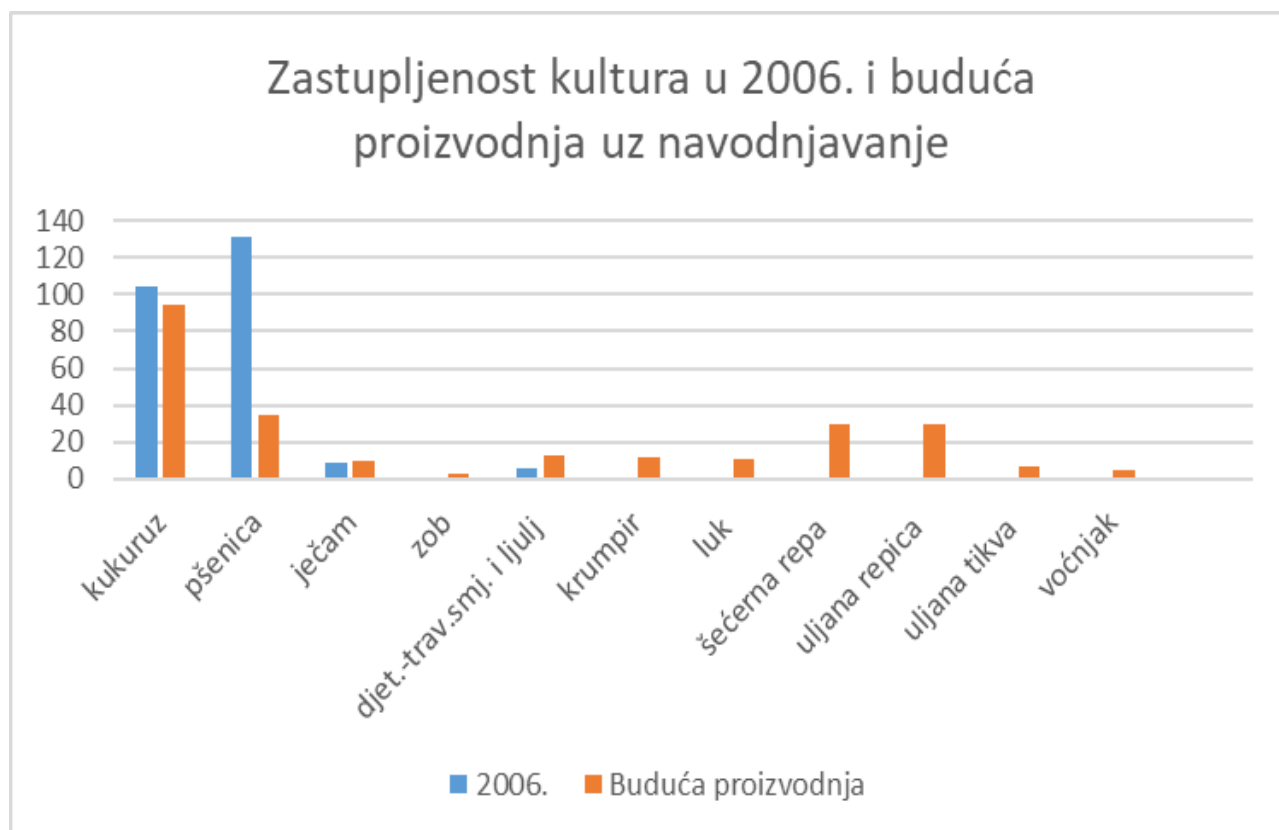
Županijska skupština je u svibnju 2008. donijela Odluku o izgradnji sustava za navodnjavanje pilot područja u Međimurskoj županiji. Odlukom je utvrđeno da Županija, kao investitor, prilazi izgradnji sustava za navodnjavanje pilot područja u Županiji u skladu s Planom navodnjavanja na području Međimurske županije iz 2004. i NAPNAV-om iz 2005. Sporazum o sufinanciranju radova, roba i usluga u okviru Programa izgradnje sustava navodnjavanja Međimurje zaključili su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Hrvatske vode i Međimurska županija u srpnju 2008. Sporazumom je utvrđeno da ukupan iznos sredstava za sufinanciranje iznosi 29.850.000,00 kn (robe i radovi 28.500.000,00 kn, trafostanica za potrebe crpne stanice 700.000,00 kn, stručni nadzor nad izgradnjom 600.000,00 kn i ostali troškovi 50.000,00 kn), od čega 80,0 % iznosa osigurava Republike Hrvatska, a preostalih 20,0 % Županija. Predviđeno je da će u 2008. utrošiti 8.000.000,00 kn, a 21.850.000,00 kn u 2009.

Također, utvrđeno je da će se sredstva doznachavati Hrvatskim vodama na temelju njihovog zahtjeva za doznakom, uz koju će biti priložena vjerodostojna dokumentacija (ovjerene situacije i računi), a da je Županija kao investitor u obvezi, posredstvom Hrvatskih voda kao komisijara, dodijeliti ugovore o nabavi radova, roba i usluga prema odredbama Zakona o javnoj nabavi. Za sufinanciranje Programa izgradnje sustava navodnjavanja Međimurje zaključeni su tijekom 2009. i 2010. ugovori i dodaci ugovorima u ukupnom iznosu od 27.155.988,00 kn, a sufinanciranje je ugovoreno u vrijednosti 20,0 % Županija i 80,0 % Hrvatske vode.

Nakon izrade idejnog projekta u 2006. ishođena je lokacijska dozvola u srpnju 2007., a u travnju 2008. i potvrda glavnog projekta. Za izradu izvedbenog projekta sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područja izvoditelj je odabran u otvorenom postupku javne nabave u kolovozu 2008., u iznosu od 498.980,00 kn, s porezom na dodanu vrijednost. Projektu dokumentaciju financirali su Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (preko Hrvatskih voda) i Međimurska županija, svaki u iznosu od 50,0 %.

U Idejnom projektu dan je prikaz zastupljenosti kultura u 2006. i buduća proizvodnja uz navodnjavanje (slika broj 2).

Slika broj 2

Izvor: Idejni projekt navodnjavanja Međimurje – Pilot područja, listopad 2006.

Ugovor o komisionom vođenju projekta Sustava navodnjavanja Međimurje zaključili su Županija (komitent) i Hrvatske vode (komisionar) u srpnju 2008. Komisionar obavlja poslove koje prema propisima obavlja investitor (Županija), i to: provedbeni plan projekta, provedbu postupka javne nabave, uključujući i formiranje povjerenstva za nabavu te definiranje dokumentacije za nabavu, izradu nacrtu ugovora o nabavi i sklapanje istih, plaćanje po ugovorima iz prethodne točke, nadzor nad izvršenjem ugovora putem ovlaštenika za nadzor provedbe projekta, praćenje tehničkih i financijskih pokazatelja izvršenja u skladu sa zakonima i podzakonskim aktima, izvješćivanje o svim prethodnim stadijima te obavljanje drugih poslova koje po naravi obavlja investitor. Komisionar obavlja poslove u svoje ime, a za račun investitora. Sve poslove u projektu komisionar obavlja bez naknade. Ugovoren je i sastav povjerenstva za javnu nabavu (predstavnik Hrvatskih voda, Županije i Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva).

Na temelju ugovora o komisionom vođenju projekta sustava navodnjavanja Međimurje, Hrvatske vode su ugovorile obavljanje strojarskog nadzora, obavljanje elektrotehničkog nadzora i izgradnju Sustava navodnjavanja Međimurje.

S izabranim izvoditeljem radova zaključen je ugovor u veljači 2009. s ugovorenom vrijednošću radova u iznosu od 26.134.983,00 kn s porezom na dodanu vrijednost. Prvi dodatak ugovoru zaključen je u rujnu 2009. i njime je utvrđena vrijednost radova 26.285.703,00 kn s porezom na dodanu vrijednost.

Drugim dodatkom ugovoru od 20. srpnja 2009. utvrđen je rok završetka 30. rujna 2010. zbog izmjena projekta i troškovnika, otežanih uvjeta i poteškoća izvođenja radova u podzemnoj vodi na crpnoj stanici Kuršanec te usporene dinamike financiranja.

Financiranje radova obavljano je na način da je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva osiguravalo 80,0 % sredstava (posredstvom Hrvatskih voda), a županija 20,0 % sredstava. Zbog nemogućnosti urednog podmirenja obveza Županije u studenome 2009. Hrvatske vode, Županija i tri izvoditelja utvrdili su način podmirenja obveza Županije, odnosno da prestaju ugovorene obveze Hrvatskih voda prema izvoditeljima u odnosu na sredstva Županije. Zaključeno je da će dospjele obveze iz 2009. i obveze u 2010. Županija podmiriti u obrocima izravno izvoditelju. Trećim dodatkom ugovoru iz kolovoza 2010. utvrđeno je da pojedine stavke radova koje su bile predviđene glavnim projektom (prema kojem je izabran izvoditelj) neće biti izvedene, a umjesto njih će biti izvedeni radovi prema izvedbenom projektu.

Cijevna mreža postavljena je tako da u što većoj duljini prati postojeću mrežu putova, radi što manjeg zauzimanja poljoprivrednog zemljišta. Crpna stanica izvedena je kao samostalni objekt koji služi za smještaj tri crpke, svaka kapaciteta od 80 l/s, odnosno ukupnog kapaciteta od 240 l/s. Ulazni cjevovod se proteže prema akumulacijskom jezeru. Prema planu potrošnje za odabrane kulture, predviđena je potrošnja vode blizu 450 000 m³ godišnje. Završetak radova ugovoren je za konac lipnja 2010., a natapnu mrežu trebalo je staviti u uporabu. Uporabna dozvola izdana je u siječnju 2011. Županija je u ožujku 2011. obavijestila zainteresirane poljoprivredne proizvođače da se jave zbog mogućnosti priključenja na izgrađeni sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područja. Tijekom preuzimanja sustava navodnjavanja (svibanj 2012.) uočeni su nedostaci bitni za pravilan rad sustava te je s izvođačem dogovoreno da ih otkloni.

– Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec

Županija je 2010. pokrenula nastavak pripreme izgradnje II. faze sustava navodnjavanja. Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec planirano je realizirati u tri odvojena podsustava, i to: podsustav Prelog, podsustav Donji Kraljevec i podsustav Goričan. Tehnička poveznica ovih triju podsustava je zahvat vode iz akumulacijskog jezera HE Dubrava sa zajedničkom zahvatnom građevinom i dovodnim cjevovodom do crpnih stanica Prelog, Donji Kraljevec i Goričan. Ovo projektno područje ima bruto površinu od 3 003 ha. Naselja, odnosno građevinska područja unutar područja projekta zaposjedaju 502 ha pa se bruto područje navodnjavanja prostire na 2 501 ha. Podsustav navodnjavanja Prelog nalazi se na području grada Preloga te Općine Donji Kraljevec, neto površine poljoprivrednog zemljišta od 402 ha.

Planirana su dva neovisna razvodna tlačna cjevovoda različitog tlaka – 2,5 bara (voćnjaci) i 4,5 bara. Podsustav navodnjavanja Donji Kraljevec nalazi se na području grada Preloga te općina Donji Kraljevec i Goričan, a obuhvaća 925 ha neto poljoprivrednog zemljišta. Razvod vode projektiran je iz centralno smještene crpne stanice s osiguranim radnim tlakom od 4,5 bara.

Podsustav Goričan nalazi se na području Općine Goričan, neto površine poljoprivrednih zemljišta od 404 ha. Razvod vode projektiran je iz centralno smještene crpne stanice s osiguranim radnim tlakom od 5,5 bara.

Planom navodnjavanja na području Županije, a u skladu s NAPNAV-om, utvrđena su tri osnovna eliminacijska kriterija koje je potrebno zadovoljiti prije nastavka realizacije projekta navodnjavanja:

- pogodnost tla za navodnjavanje (istražnim radovima za potrebu izrade Idejnog projekta utvrđena je pogodnost tla za navodnjavanje)
- mogućnost dobave vode (Idejnim projektom predviđen je zahvat vode iz jezera HE Dubrava, što predstavlja dobar izvor vode po količini i kvaliteti za navodnjavanje) te
- iskazana spremnost proizvođača za navodnjavanje.

Za potrebe izrade preinvesticijske studije za sustav javnog navodnjavanja provedena je anketa. Iskazivanje interesa za navodnjavanjem preduvjet je preinvesticijske studije i na osnovi nje određuje se obuhvat budućeg sustava. Županija je u 2009. od ovlaštenika poljoprivrednog zemljišta pribavila pisma namjere – podršku projektu izgradnje sustava za navodnjavanje, kojima su se izjasnili da su zainteresirani za priključenje na sustav javnog navodnjavanja. Prema dokumentaciji Županije (dopis Hrvatskim vodama) bilo je više od 50,0 % ovlaštenika poljoprivrednog zemljišta zainteresirano da se priključe na sustav javnog navodnjavanja.

Lokacijska dozvola izdana je za cijeli sustav, a građevinska za podsustav Prelog (crpna stanica Prelog i tlačni cjevovod za grad Prelog i dio Općine Donji Kraljevec). Anketa koja je prethodila izradi idejnog projekta nije pokazala dovoljnu zainteresiranost na područjima podsustava Donji Kraljevec i Goričan te je izrađivana projektna dokumentacija za podsustav Prelog – Donji Kraljevec.

Za financiranje izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, prema Programu izrade projektne dokumentacije, zaključen je u studenome 2010. sporazum o sufinanciranju između Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Hrvatskih voda i Županije. Utvrđena je procijenjena ukupna vrijednost Programa u iznosu od 9.000.000,00 kn, koju financiraju Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva u vrijednosti 80,0 % i Županija 20,0 % u trogodišnjem razdoblju (2011. – 2013.), a sredstva će Županija doznačivati Hrvatskim vodama na temelju ispostavljenih zahtjeva i vjerodostojne dokumentacije.

Za vođenje projekta zaključen je u studenome 2011. komisioni ugovor između Županije (komitent) i Hrvatskih voda (komisionar) te je predstavnik Hrvatskih voda imenovan voditeljem projekta. Postupak javne nabave provodio je komisionar (jedan član povjerenstva bio je predstavnik Županije). Županija je investitor.

U dokumentaciji za izradu idejnog projekta i studije izvodljivosti utvrđeno je da je zemljište dijelom okrupljeno i u državnom vlasništvu, a dijelom je u privatnom i sastavljeno je od manjih parcela. U zaključku Studije izvodljivosti (financijske analize sa stajališta korisnika) navedeno je da natapanje pšenice (sjemenske i merkartilne) nije isplativo kao ni ječma i uljane repice. Pojedine kulture su isplative za natapanje u sušnoj godini, ali ne i u srednjoj godini (kukuruz – merkartilni, kukuruz – silažni, djetelinasto travne smjese).

Kod tih kultura uz manje natapanje od potrebnog postižu se zadovoljavajući rezultati, odnosno uz manji trošak natapanja i neznatni gubitak prinosa.

Prva studija izvodljivosti iz 2012. izrađena je za cijeli obuhvat, a druga iz 2016. samo za podsustav Prelog (nakon izmjena i dopuna projekta). Troškovi izgradnje cijelog obuhvata procijenjeni su na 93.255.150,00 kn bez poreza na dodanu vrijednost, odnosno 116.568.938,00 kn s porezom na dodanu vrijednost. Troškovi izgradnje I. faze procijenjeni su na 31.926.700,00 kn bez poreza na dodanu vrijednost, odnosno 39.908.375,00 kn s porezom na dodanu vrijednost.

Prilogom II Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (Narodne novine 61/14 i 3/17), utvrđeno je da se postupak procjene utjecaja na okoliš provodi, između ostalog, za gospodarenje vodama namijenjenih poljoprivredi, uključujući navodnjavanje i odvodnju pri čemu je površina navodnjavanja 2 000 ha i više. Navedenom Uredbom definirano je da za ovaj zahvat nije potrebno provesti niti procjenu utjecaja zahvata za okoliš niti ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš.

Međutim, za potrebe aplikacije projekta prema Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj, člankom 140. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine 80/13, 153/13 i 78/15) predviđena je izrada elaborata zaštite okoliša.

Za podsustav navodnjavanja Prelog, prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i energetike iz srpnja 2017., nije potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš niti glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu. Lokacijsku dozvolu za zahvat u prostoru sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec na području grada Preloga te općina Donji Kraljevec i Goričan izdalo je u ožujku 2014. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja. Prvu izmjenu i dopunu lokacijske dozvole za isti zahvat navedeno Ministarstvo izdalo je u siječnju 2017.

Financiranje izgradnje sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, ali i sve buduće sustave navodnjavanja na području Županije, planirano je prijaviti za financiranje putem Programa ruralnog razvoja, odnosno Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. U vezi sa suradnjom s udrugom potencijalnih korisnika navedenog sustava navodnjavanja Županija navodi da nije bilo osnovane udruge s kojom bi surađivali, već je suradnja uspostavljena s jedinicama lokalne samouprave: Gradom Prelogom i Općinom Donji Kraljevec.

Tijekom 2015. održane su prezentacije podsustava Prelog u Prelogu (odazvala su se tri poljoprivredna proizvođača) i u Donjem Kraljevcu (15 poljoprivrednih proizvođača). U siječnju 2016. poslano je 587 anketnih listića posjednicima zemljišta s nešto manje od 1 300 katastarskih čestica u četiri katastarske općine. Vraćena su 102 ili 17,0 % anketnih listića, pozitivno su odgovorila 23 korisnika ili 22,5 % koji posjeduju 187,3 ha ili 47,0 % poljoprivrednih površina, od čega jedno trgovačko društvo posjeduje 160,6 ha ili 39,9 %, dok ostali posjeduju 26,7 ha ili 6,3 %. U nastavku realizacije projekta bilo je potrebno utvrditi spremnost poljoprivrednih proizvođača za korištenje sustava za navodnjavanje. Preduvjet sufinanciranja nastavka projektiranja (Glavni projekt) i izgradnje sustava za navodnjavanje od strane države (Hrvatske vode) utvrđena je spremnost proizvođača na korištenje sustava za navodnjavanje pisanom izjavom, odnosno pravnim dokumentom, zaključenim između nositelja projekta (Županije) i proizvođača (vlasnika zemljišta, posjednika zemljišta, koncesionara i sl.).

Da bi se prišlo izgradnji sustava, bilo je potrebno da posjednici 70,0 % poljoprivrednih površina potpišu predugovore o korištenju sustava na rok od pet godina od stavljanja u funkciju, odnosno bila je potrebna suglasnost posjednika za 281 ha. S obzirom na to da nije bilo zainteresiranih potencijalnih korisnika s kojima bi se zaključili preliminarni ugovori o priključenju krajnjih korisnika, nije ni bilo uvjeta da se priđe izgradnji sustava navodnjavanja.

Do konca 2018. u navedeni sustav navodnjavanja uloženo je 3.563.800,00 kn.

Za podsustav navodnjavanja Prelog ishođena je građevinske dozvola u ožujku 2019., u srpnju 2019. je plaćen vodni doprinos u iznosu od 44.463,00 kn. Građevinska dozvola istekla je u svibnju 2022. Prema odredbama članka 16. Pravilnika o obračunu i naplati vodnoga doprinosa (Narodne novine 107/14), obveznik kojem istekne akt kojim se odobrava građenje odnosno izvedeno stanje, a građenje nije započeo ili mu se akt kojim se odobrava građenje, odnosno izvedeno stanje izvršno i/ili pravomoćno ukine, poništi ili proglašava ništavim, tako da za naredni zahvat na građevini za koju je u cijelosti ili djelomično naplaćen vodni doprinos mora ponovno ishoditi akt kojim se odobrava gradnja odnosno izvedeno stanje, na njegov zahtjev vratit će se nominalni iznos vodnoga doprinosa, odnosno razlika više uplaćenog vodnog doprinosa bez uvećanja za zateznu kamatu.

Rješenje o povratu donose Hrvatske vode u roku do 15 dana od dana podnošenja zahtjeva za povrat. Vodni doprinos se vraća u roku do 30 dana po uredno podnesenom zahtjevu. Zahtjev je podnesen u vrijeme obavljanja revizije (ožujak 2023.).

– Sustav navodnjavanja Belica

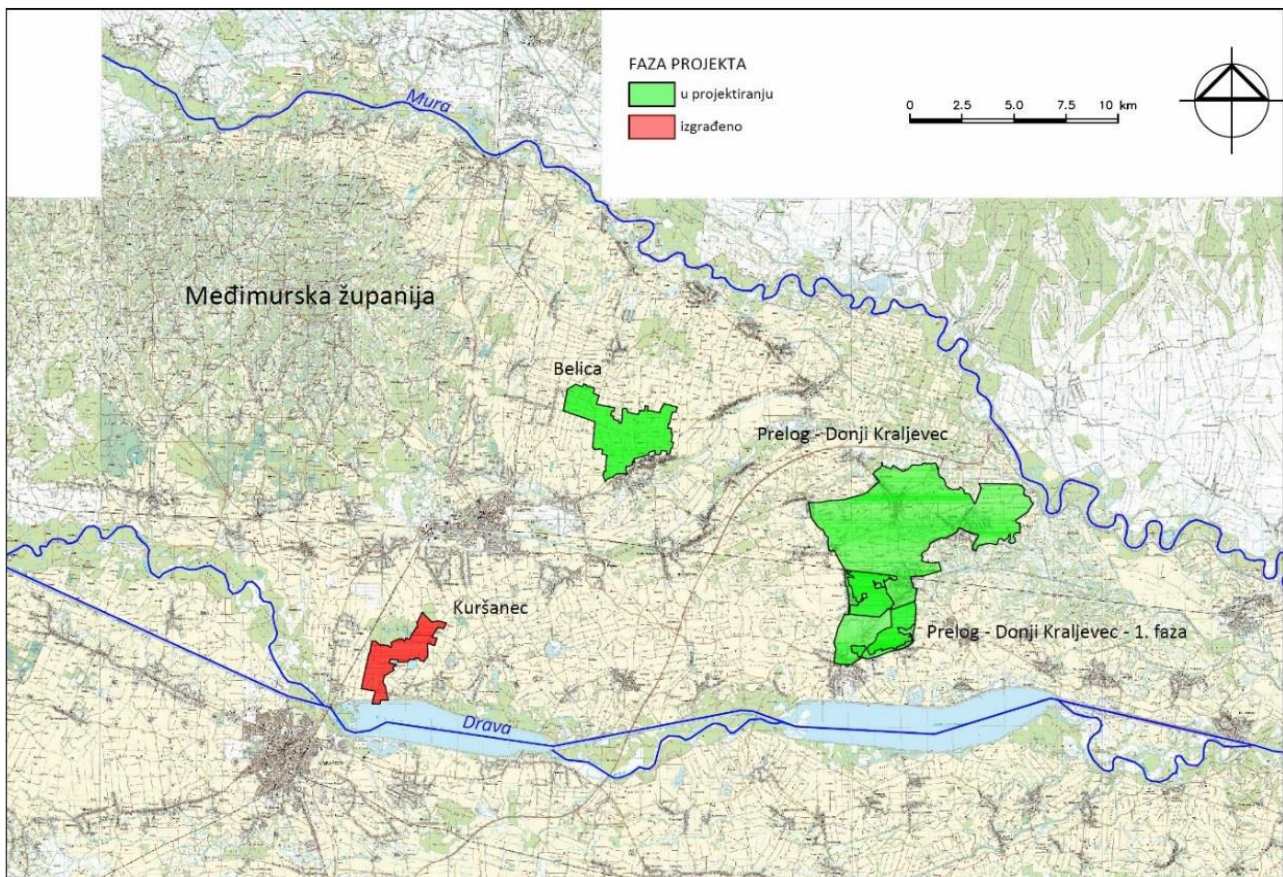
U lipnju 2012. Županija je dala inicijativu za izradu projektne dokumentacije za sustav navodnjavanja na području Općine Belica te pokrenula postupak anketiranja krajnjih korisnika s namjerom utvrđivanja zainteresiranosti za uvođenje sustava navodnjavanja. Rezultati ankete pokazali su zainteresiranost na 43,5 % površina. Za aktivnosti oko sustava navodnjavanja Belica Županija je surađivala s Udrugom međimurskih proizvođača merkantilnog krumpira Belica i Općinom Belica. U navedenoj udruzi je većina proizvođača merkantilnog krumpira koji su zainteresirani za navodnjavanje.

Za vođenje projekta zaključen je u ožujku 2013. komisioni ugovor između Županije (komitent) i Hrvatskih voda (komisionar) te je predstavnik Hrvatskih voda imenovan voditeljem projekta. Postupak javne nabave provodio je komisionar (jedan član povjerenstva bio je predstavnik Županije – investitora). Procijenjeni troškovi projektne dokumentacije iznosili su 4.288.500,00 kn. Godišnjim ugovorima o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Županije, koji su zaključile Hrvatske vode i Županija, utvrđeni su pojedinačni iznosi sredstava za svaku godinu (od 2013. do 2022.) te omjeri financiranja (Hrvatske vode 80,0 %, a Županija 20,0 %).

Slika broj 3 prikazuje projekte navodnjavanja na području Županije.

Slika broj 3

Projekti navodnjavanja na području Županije

Izvor: Studija izvodljivosti sustava navodnjavanja Belica, svibanj 2019.

Hrvatske vode kao komisionar, Županija kao naručitelj i odabrano trgovačko društvo kao izvršitelj su u srpnju 2013. zaključili ugovor o izradi preinvesticijske studije sustava navodnjavanja Belica, koja je isporučena u ožujku 2014. Između ostalog, izrađena je financijska analiza sa stajališta investitora i fiskalna analiza za slučaj da država financira izgradnju projekta. Također, izrađena je i financijska analiza sa stajališta korisnika sustava navodnjavanja.

Odabrano je da izvorište vode za navodnjavanje bude podzemni vodonosnik. Voda bi se iz njega zahvaćala putem pet zdenaca (četiri radna i jedan pričuvni zdenac), a ukupni kapacitet pri crpljenju iz četiri zdenca je 270 l/s. Razvod vode projektiran je od zdenaca tlačnim cjevovodima do mjesta potrošnje na parcelama.

U opisu projektnog zadatka za studiju izvodljivosti iz travnja 2015. utvrđeno je da su rezultati ankete (lipanj 2013.) pokazali da na području Općine Belica, u katastarskim općinama Belica i Gardinovec (ukupne površine 2 776 ha), ima 298 ha površina na kojima su korisnici zainteresirani za sustav navodnjavanja, što iznosi 10,7 % od ukupne površine. Tijekom 2013. Općina Belica je provela dodatnu anketu na području sjeverno od naselja Belica, na području k. o. Belica i k. o. Novo Selo Rok te je u okviru izrade studije definiran konačni obuhvat od 719 ha neto (313 ha zainteresiranih korisnika i 406 ha neanketiranih korisnika). Utvrđeno je da je 43,0 % površina pokrivenih anketom, pogodnost tala za navodnjavanje je P-2 (umjereno pogodna tla), postojeći plodored je 61,0 % žitarica (pšenica), 29,0 % povrća (krumpir) i 10,0 % industrijsko i krmno bilje, a planirani plodored je 40,0 % žitarica, 45,0 % povrća i voća te 15,0 % industrijskog i krmnog bilja.

Na temelju višekriterijske analize (pogodnost tla, mogućnost dobave vode, krajnji korisnici, troškovi investicije, troškovi održavanja i upravljanja) odabrana je varijanta za daljnju razradu.

Ukupna površina sustava navodnjavanja Belica iznosi 719 ha, a odlučeno je da se nakon dobivene lokacijske dozvole (719 ha – 2 924 čestice) projekt provodi u dvije faze, od čega prva faza obuhvaća 334 ha, a druga faza 385 ha.

U razdoblju 2015. – 2019. dovršena je izrada osnovne projektne dokumentacije (agronomska podloga, elaborat vodoistražnih radova – piezometri, idejni projekt, ishodenje posebnih uvjeta od javnopравnih tijela, studija izvodljivosti, elaborat zaštite okoliša, zahtjev prethodne ocjene za ekološku mrežu). Lokacijska dozvola izdana je u kolovozu 2019., podrazumijeva dvije faze, a za svaku fazu se treba ishoditi posebna građevinska dozvola. U 2020. ugovorena je izrada detaljne projektne dokumentacije za I. fazu. Prema pisanom obrazloženju voditelja projekta, s obzirom na to da je zahvat vode za sustav tijelo podzemne vode, a pokazalo se da istražno-eksploatacijska bušotina nije dala zadovoljavajući rezultat, morali su se provesti dodatni vodoistražni radovi. Tijekom 2021. za ugovaranje dodatnih vodoistražnih radova provedena su tri otvorena postupka javne nabave koja su poništena (na dva natječaja se nije javio nijedan ponuditelj, a jedan je poništen kao rezultat pregleda i ocjene ponuda). Navedeni radovi su ugovoreni u 2022. i završeni koncem 2022. te je u 2023. nastavljeno s izradom glavnog projekta i ishodenjem građevinske dozvole. U obrazloženju se ističe da izrada projekata/studija zahtijeva poprilično vremena (*in situ* su istraživanja rađena u okviru izrade agronomske osnove i vodoistražnih radova) te da se na postupke javne nabave, kao i postupke ishodenja potrebnih dozvola praćenim potrebnim postupcima rješavanja imovinskopravnih odnosa, postupke ishodenja rješenja o zaštiti okoliša nije moguće u potpunosti utjecati od strane investitora prema nadležnim tijelima te traju dugo.

Za potrebe dobivanja 70,0 % površina unutar planiranog područja prve faze navodnjavanja Županija je pripremila predugovore koje će poslati ovlaštenicima zemljišta (503 posjednika s 1 116 čestica).

Radovi na izvedbi zdenca prikazani su na slici broj 4.

Slika broj 4

Radovi na izvedbi zdenca

Izvor: Elaborat o izvedenim uslugama dodatnih hidrogeoloških istraživanja za potrebe izrade detaljne projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Belica – I. faza, prosinac 2022.

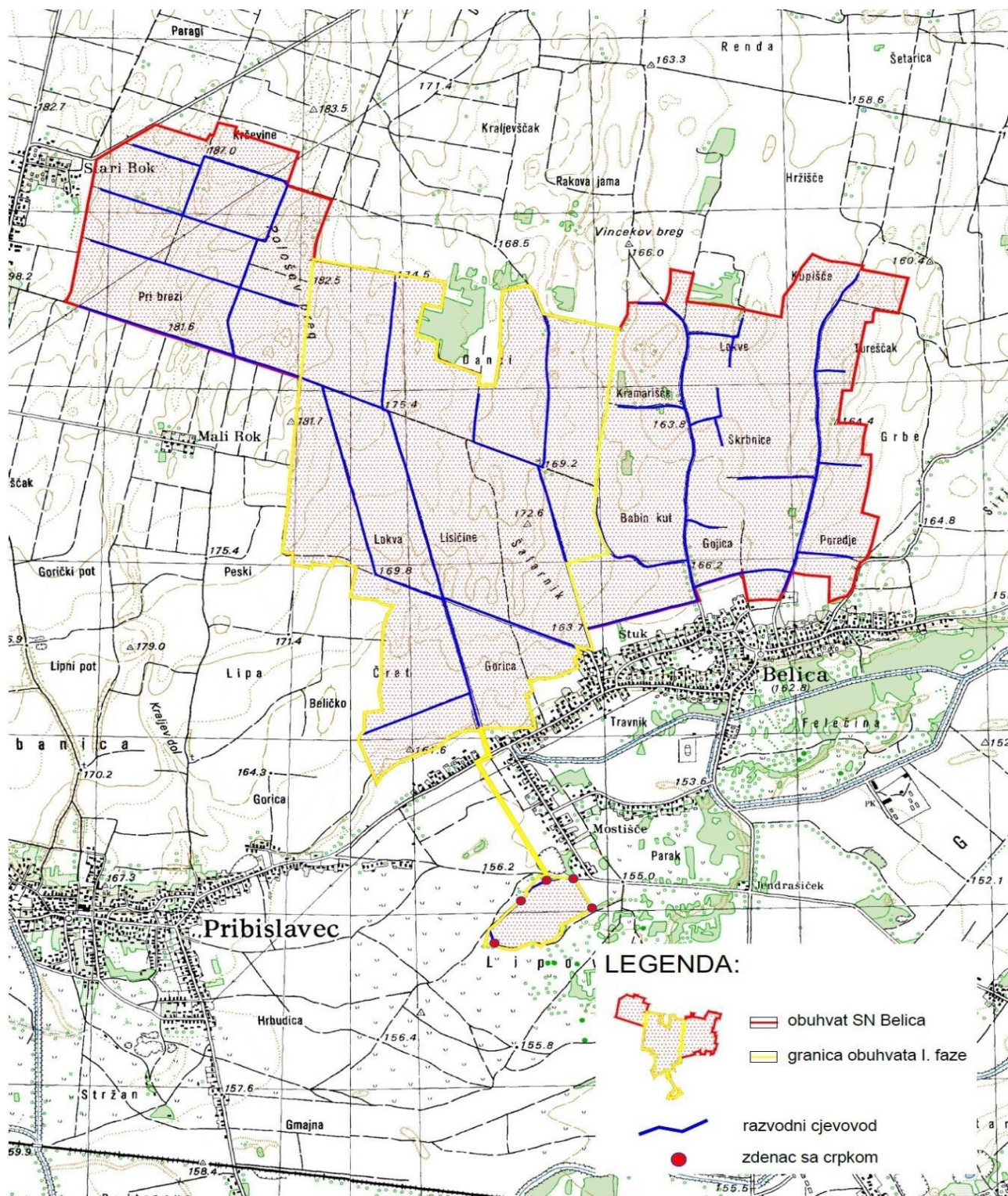
Financijska i ekonomska analiza provedena je za prvu fazu. Prema studiji izvodljivosti ukupni investicijski troškovi I. faze iznose 22.747.848,00 kn bez poreza na dodanu vrijednost, odnosno 28.434.810,00 kn s porezom na dodanu vrijednost. U prvoj fazi planirano je realizirati zahvat vode sa svim svojim dijelovima, dok će se razvod vode izvesti samo za središnji dio obuhvata, odnosno za 337 ha navodnjavanih površina. Analiza troškova i koristi provedena je na temelju Vodiča za analizu troškova i koristi investicijskih projekata (Europska komisija, prosinac 2014.) i Vodiča za izradu studija izvodljivosti projekata navodnjavanja koji se planiraju financirati kroz Europski poljoprivredni fond ruralnog razvoja za programsko razdoblje 2014. – 2020., verzija V.05. iz srpnja 2016.

Planirano je izgraditi sustav navodnjavanja u dvije godine (2021. i 2022.), početak pogona sustava u 2023., a dinamika priključenja bila bi 100,0 % u roku od pet godina od izgradnje sustava navodnjavanja.

Tehničko rješenje sustava navodnjavanja Belica prikazuje slika broj 5.

Slika broj 5

Tehničko rješenje sustava navodnjavanja Belica

Izvor: Studija izvodljivosti, svibanj 2019.

Prema knjigovodstvenoj evidenciji Županije, od 2006. do konca 2022. Hrvatske vode i Županija zaključili su ugovore o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije i građenja vodnih građevina za navodnjavanje te drugih troškova vezano za tri projekta navodnjavanja (Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje, Prelog – Donji Kraljevec i Belica) u ukupnoj vrijednosti od 35.507.582,00 kn, a rashodi su iznosili 35.012.968,00 kn.

S obzirom na to da izgrađeni sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje nije u funkciji (nedostatak potencijalnih korisnika), da se od jednog projekta odustalo zbog nedostatka potencijalnih korisnika (Prelog – Donji Kraljevec), a sustav navodnjavanja Belica još nije u fazi izgradnje (planirano je bilo staviti u pogon u 2023.), ciljevi Plana navodnjavanja i NAPNAV-a u Međimurskoj županiji nisu ostvareni.

Za učinkovito ostvarivanje navedenih programa potrebno je odrediti jasnu strategiju s utvrđenim prioritetima i ciljevima (sektor poljoprivrede, ruralno gospodarstvo, demografska situacija, ljudski potencijali i stanje okoliša) te provoditi aktivnosti na otklanjanju prepreka koje postoje da bi se cilj ostvario. Javna vlast, na više razina, treba razviti odgovarajući mehanizam za praćenje rezultata provođenja projekta navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta, kako bi se osigurala učinkovitost raspoređenih resursa i ocijenila djelotvornost ulaganja. Dugotrajnost aktivnosti i postupaka kod provođenja odabranog projekta navodnjavanja ne pridonosi učinkovitom ostvarenju projekta. Također, sinergija s drugim projektima koji se dotiču navodnjavanja (primjerice: uređenje zemljišnih knjiga, komasacija) je veoma važna. Izbor kultura koje će se koristiti u uvjetima navodnjavanja najviše određuju pogodnost i raspoloživost potrebne količine vode, uređeno zemljište i pogodno tlo, klimatski parametri, skladišni i prerađivački kapaciteti te tržište. Javna tijela trebaju sustavno raditi na otklanjanju prepreka, na koje mogu i moraju utjecati, da bi se poljoprivreda, kao strateška grana gospodarstva, mogla razvijati uspješnije. Važno je postizanje samodostatnosti strateških kultura u poljoprivrednoj proizvodnji.

Državni ured za reviziju preporučuje procijeniti mogućnosti za sustavno uvođenje navodnjavanja, vrednovanje očekivanih učinaka (gospodarskih i društvenoekonomskih), kako bi se mogla provesti evaluacija projekta te utvrdila prava i obveze svih sudionika u sustavu. Kod svega navedenog važno je provoditi edukaciju o koristima upotrebe navodnjavanja u proizvodnji (povećanje prinosa i kvalitete proizvoda) da bi se potaknulo poljoprivrednike na korištenje sustava te kako bi se opravdalo ulaganje javnih sredstava u sustave navodnjavanja.

Korištenje građevine za navodnjavanje

Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje Županija je preuzela u 2012., kada je bio i pušten u probni rad, a sustav su korisnici mogli u toj godini koristiti besplatno i bez zaključivanja ugovora. Prvi ugovori s korisnicima sustava navodnjavanja zaključeni su u 2013.

U tablici broj 4 daju se podaci o sustavu javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje.

Tablica broj 4

Podaci o sustavu javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje

Godina	Ukupna površina sustava navodnj. u ha	Zemljište u vlasništvu u ha		Broj vlasnika ili posjednika zemljišta (OPG, fizičke i pravne osobe)	Broj zaključenih ugovora i pripadajuće površine		Kulture koje se navodnjavaju	Zahvaćena voda* m ³	Isporučena voda m ³	Gubitak vode u %	Cijena vode m ³ kn/ha		Troškovi rada i održavanja sustava u kn
		Privatno	Državno		Korisnici	Površina u ha					Fiksni dio	Varijabilni dio	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2013.	250	87,69	162	75	5	42,13	kukuruz, razno povrće	62 716	53 249	15,1	200,00	srpanj 0,082 kolovoz 0,076	73.625,00
2014.	250	87,69	162	109	8	120,21	krumpir, kukuruz, soja, heljda, pšenica, razno povrće	18 123	10 066	44,5	400,00	0,042	14.133,00
2015.	250	87,69	162	97	2	2,95	razno povrće	10 678	6 856	35,8	500,00	0,040	9.067,00

*Podaci iz obrasca 3b Prijava podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda

Sustav javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje omogućuje mjerenje utroška i gubitaka vode. Godišnja dozvoljena količina zahvaćene ili crpljene vode prema vodopravnoj dozvoli izdanoj u svibnju 2012. je 630 000 m³/god. Do razlike između zahvaćene i obračunane vode dolazi zbog punjenja sustava, gubljenja vode u sustavu te kvarova na vodovima (propuštanja i puknuća). Za podzemni sustav navodnjavanja značajni su postoci gubitaka vode, naročito u 2014. i 2015., što upućuje na mogućnost različitih uzroka zbog kojih nastaju gubici vode (projektiranje, kvaliteta ugrađenog materijala, upravljanje sustavom), a koji se eventualno mogu smanjiti poduzimanjem aktivnosti u fazama provođenja projekta.

Državni ured za reviziju preporučuje u svim fazama provođenja projekta navodnjavanja poduzimati aktivnosti kako bi se u najvećoj mjeri spriječili gubici vode, a naročito u podzemnim sustavima navodnjavanja gdje ih ne bi trebalo biti ili bi trebali biti minimalni.

Sustav nije u funkciji od 2016. jer posjednici poljoprivrednog zemljišta unutar obuhvata sustava navodnjavanja nisu podnijeli zahtjeve za priključenje. Unutar sustava za navodnjavanje nalazi se 65,0 % državnog poljoprivrednog zemljišta i zakupci navedenog zemljišta su se ugovorom o zakupu (zaključenog s jedinicom lokalne samouprave) obvezali da će se priključiti i koristiti sustav za navodnjavanje, ali ne poštuju ugovornu obvezu. Županija nema ovlasti utjecati na pridržavanje ugovornih obveza zakupnika državnog zemljišta. U pisanom obrazloženju Županija navodi da može staviti u funkciju javni sustav za navodnjavanje ako poljoprivrednici iskažu interes. U izgradnju navedenog sustava navodnjavanja uloženo je 28.627.799,00 kn.

Prema pisanom obrazloženju Županije, nakon 2016., u cilju stavljanja u funkciju javnog sustava navodnjavanja, upućivani su pozivi i održano je nekoliko sastanaka s većim poljoprivrednim proizvođačima koji se nalaze unutar obuhvata sustava navodnjavanja. Županija navodi da je korištena svaka prilika kada su bili u kontaktu s poljoprivrednim proizvođačima (savjetovanja, prezentacije, seminari i slično) da s poljoprivrednicima razgovaraju o priključenju na sustav (u smislu da ih pozovu da se priključe na javni sustav navodnjavanja, da čuju njihova mišljenja zašto se ne žele priključiti i što Županija može poduzeti da počnu koristiti vodu iz javnog sustava za navodnjavanje), s obzirom na to da oni navode da cijena vode nije razlog zbog kojeg se ne priključuju na javni sustav navodnjavanja. Poljoprivrednici su istaknuli da su nezadovoljni nesređenim stanjem na tržištu poljoprivrednih proizvoda, prekomjernim uvozom poljoprivrednih proizvoda (koji su često puta lošije kvalitete od njihovih) i nesigurnim plasmanom poljoprivrednih proizvoda. To su razlozi zbog kojih se ne usude ići na proširenje poljoprivredne proizvodnje, a samim time i u nova ulaganja, između ostalog, i u navodnjavanje. Zatim, navode da je jedan od većih problema sustavno uništavanje dijelova sustava javnog navodnjavanja te otuđivanje i uništavanje poljoprivrednih proizvoda od građana koji žive u blizini. Nadalje, da je sustav većim dijelom izgrađen na državnom poljoprivrednom zemljištu koje je dano u zakup stočarima koji nemaju veliki interes za priključenje na sustav za navodnjavanje, a ono malo ozbiljnih proizvođača povrća koji su tražili zakup državnog poljoprivrednog zemljišta nisu dobili zemljište u zakup po provedenom natječaju. Odluku o davanju državnog zemljišta u zakup donose općine i gradovi te Županija nema tu utjecaja. Prema odredbi članka 36. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 20/18, 115/18, 98/19 i 57/22) stočari imaju prednost. Dio poljoprivrednika žalio se da im je naknada preskupa, a neki su naveli da im za pšenicu i kukuruz navodnjavanje nije potrebno.

Županija navodi da ima saznanja da je proteklih godina dio poljoprivrednika koji se bavio uzgojem povrća (iako je to manji obujam proizvodnje) prodao svoje poljoprivredne površine.

Također, navodi da je uvidom u Registar udruga vidljivo da je 2007. bila osnovana Udruga poljoprivrednih proizvođača korisnika sustava navodnjavanja – Međimurja, koja se nikad nije javila Županiji kao partner koji bi bio zainteresiran da navodnjavanje na sustavu javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje bude u funkciji. Udruga je prestala s radom u listopadu 2017., nakon proteka dvostruko više vremena od vremena predviđenog za redovne sjednice skupštine.

Državni ured za reviziju preporučuje kod planiranja ulaganja u projekte javnih sustava za navodnjavanje aktivno uključiti i potencijalne korisnike navedenih sustava (obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, udruga/zadruga ili trgovačko društvo), budući da vrsta sustava za navodnjavanje i njegova veličina ovise o potencijalnim korisnicima.

Odredbama članka 6. Pravilnika o provedbi programa potpore poljoprivrednim proizvođačima za ublažavanje štete od suše u 2022. (Narodne novine 148/22) utvrđen je postupak dodjele i isplate potpore te je utvrđeno da Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju provodi isplatu potpore na žiroračune korisnika potpore koristeći podatke iz Registra šteta od prirodnih nepogoda u 2022. (suša), između ostalog, na 60,0 % i više prinosa kukuruza, soje, suncokreta, šećerne repe, duhana, voća i povrća.

Županijsko povjerenstvo za procjenu šteta od prirodnih nepogoda ne raspolaže podacima o korisnicima kojima je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju isplatila potpore i koji su iznosi isplaćeni. Štete od prirodnih nepogoda prijavljuju se jedinici lokalne samouprave na čijem području je šteta nastala, što znači da korisnici s područja na kojem je izgrađen sustav navodnjavanja eventualne štete prijavljuju Gradu Čakovcu te općinama Nedelišće i Strahoninec. Prilikom prijave štete u općini ili gradu, prijavitelj navodi podatke o česticama na kojima je nastala šteta, oštećenim površinama, kulturi i stupnju oštećenja pojedine kulture. Prijavitelji i štete evidentiraju se u Registru šteta od prirodnih nepogoda. Županijsko povjerenstvo nema uvid u podatke o prijavljenim česticama, u aplikaciji mogu pregledavati samo zbirne podatke o prijaviteljima i šteti.

Na zahtjev općina i gradova, a u skladu s odredbama Zakona o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda (Narodne novine 16/19), župan je donosio odluke o proglašenju elementarne nepogode (suša) u 2021. za područje grada Čakovca i u 2022. za područje grada Čakovca te općina Nedelišće i Strahoninec. Procjenu štete od elementarne nepogode izvršavaju općinska ili gradska povjerenstva, nakon čega podatke dostavljaju Županijskom povjerenstvu za procjenu šteta od elementarnih nepogoda. Županijsko povjerenstvo na temelju izvješća podnosi zahtjev za ublažavanje posljedice od elementarne nepogode Državnom povjerenstvu za elementarne nepogode.

Državni ured za reviziju preporučuje da Županija informira potencijalne korisnike sustava navodnjavanja o potporama za nabavu opreme za navodnjavanje, kako bi se otklonila mogućnost isplaćivanja potpora iz državnog proračuna poljoprivrednim proizvođačima za ublažavanje štete od suše, na zemljištu za koje je omogućeno priključenje na sustav javnog navodnjavanja. Također, preporučuje da u suradnji sa znanstvenim i stručnim tijelima te potencijalnim korisnicima sustava (udruga korisnika navodnjavanja) preispita mogućnost u kojoj bi navedeni sustav navodnjavanja poljoprivrednih površina bio u funkciji, s obzirom na rizike u okruženju (dogovor sa sadašnjim posjednicima da korištenjem sustava povećaju prinose zasađenih kultura, mijenjanje strukture poljoprivredne proizvodnje).

Na slici broj 6 prikazan je dio poljoprivrednog zemljišta na području sustava javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje koje se ne koristi ili ne navodnjava.

Slika broj 6

Poljoprivredno zemljište na području sustava javnog navodnjavanja Međimurje – Pilot područje koje se ne koristi ili ne navodnjava

Izvor:<https://www.mnovine.hr/medimurje/vlado-posel-iz-inata-necu-platiti-ono-sto-ne-koristim/>, pristup 31. ožujka 2023.

Županija nije prikupljala i analizirala podatke o povećanju poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanim područjima, a u obrazloženju navodi da je navodnjavanje trajalo prekratko da bi se mogla provoditi ozbiljna analiza (3 godine).

Pravilnikom o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje propisano je upravljanje, tehnički i drugi uvjeti uređenja sustava za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, obveza izvješćivanja o stanju i korištenju sustava, osnove za utvrđivanje troškova održavanja sustava i način rasporeda tih troškova na korisnike. Županija surađuje s nadležnim institucijama u vezi s neposrednim nadzorom korištenja voda (dostavlja Ministarstvu poljoprivrede izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja i ostalih podataka o sustavu javnog navodnjavanja, Hrvatskim vodama podatke o zahvaćenim i korištenim količinama vode). Županija surađuje s Hrvatskim vodama u vezi s praćenjem rezultata NAPNAV-a na svome području.

Za financiranje sustava navodnjavanja mogu se koristiti potpore. Podmjera 4.3. „Potpora za ulaganja u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju ili prilagodbu poljoprivrede i šumarstva”, odnosno tip operacije 4.3.1. iz Programa ruralnog razvoja – Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanja u kojoj su korisnici županije.

Za krajnje korisnike (poljoprivrednike) u listopadu 2022. objavljen je natječaj za provedbu tipa operacije 4.1.1 „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava” – ulaganja u navodnjavanje na poljoprivrednom gospodarstvu iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. Dostupna su sredstva za svrhu podizanja konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava sufinanciranjem ulaganja u navodnjavanje na poljoprivrednom gospodarstvu čime se, uz učinkovito korištenje prirodnih resursa i očuvanje okoliša, doprinosi otpornom i održivom oporavku gospodarstava nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19. Od 63,5 milijuna kuna osiguranih za provedbu natječaja, 19 milijuna kuna je predviđeno za ulaganja u Jadransku Hrvatsku te 44,5 milijuna kuna za ulaganja u kontinentalni dio Hrvatske.

Državni ured za reviziju preporučuje da Županija, u suradnji sa svim relevantnim tijelima i institucijama za područje navodnjavanja, izradi analizu kojom bi se utvrdili uzroci nekorištenja sustava navodnjavanja te utvrdili stvarni učinci ulaganja javnih sredstava u navedeni sustav. Također, preporučuje preispitati načine smanjivanja troškova priključenja na sustav (ulaganja u opremu), a u okviru potpora poljoprivredi uvesti i koristiti mjere kojima bi se poljoprivrednicima omogućilo lakše donošenje odluke o korištenju sustava navodnjavanja, kako bi se postizali bolji rezultati poljoprivredne proizvodnje.

Održavanje građevine za navodnjavanje

Odredbama članaka 27. i 30. Zakona o vodama, između ostalog, propisano je da građevinama za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave upravljaju te jedinice. Pod upravljanjem, između ostalog, smatraju se poslovi održavanja vodnih građevina te čuvanja i korištenja za namjene kojima vodne građevine služe. Održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članka 240. navedenog Zakona, iznimno, u razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama (do srpnja 2022.), građevine za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave održavaju Hrvatske vode na temelju programa koji donosi predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave i do visine sredstava naknade za navodnjavanje osiguranih na temelju zakona kojim se uređuje financiranje vodnoga gospodarstva. Program održavanja predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave predlažu Hrvatske vode. Jedinica područne (regionalne) samouprave ovlaštena je preuzeti održavanje građevina za navodnjavanje počevši od 1. siječnja svake iduće godine unutar naprijed navedenog roka, na temelju akta koji je u obvezi dostaviti Hrvatskim vodama najmanje 60 dana unaprijed. Ako jedinica područne (regionalne) samouprave ne preuzme održavanje prije isteka navedenog roka, njegovim istekom smatra se da ga je preuzela.

U razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama, smatra se da Hrvatske vode ispunjavaju uvjete za obavljanje posebnih djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, propisane odredbama navedenog Zakona u dijelu koji se odnosi na održavanje vodnih građevina.

Odredbama Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje (Narodne novine 26/20), koji je stupio na snagu 18. ožujka 2020., određeni su uvjeti koje mora ispunjavati pravna osoba ili fizička osoba obrtnik koja održava građevine za navodnjavanje.

Programom održavanja sustava javnog navodnjavanja (za svaku godinu korištenja sustava) Županija je utvrđivala da će sustav raditi 24 sata dnevno od početka svibnja do konca rujna te da nije određen raspored navodnjavanja krajnjih korisnika, odnosno da se korisnici nakon zaključenja ugovora sa Županijom mogu priključiti na sustav u svakom trenutku i bez ograničenja potrošnje vode za navodnjavanje.

Troškovi održavanja sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područje od 2013. do 2016. iznosili su 96.825,00 kn, a u 2016. iznosili su 72.001,56 kn. Prema obrazloženju Županije nakon 2016. sustav nije pripreman i nisu zaključeni ugovori o održavanju i upravljanju jer nije bilo zainteresiranih korisnika te je sustav konzerviran.

Županija je prve godine samostalno upravljala sustavom, a održavanje je obavljalo trgovačko društvo u vlasništvu Županije. U travnju 2013. Županija je zaključila s drugim trgovačkim društvom ugovor o upravljanju sustavom navodnjavanja za razdoblje od 1. svibnja do 30. rujna 2013., a u travnju 2014. na temelju zakonskih odredbi zaključen je ugovor o upravljanju sustavom za navodnjavanje s Hrvatskim vodama odnosno tvrtkom kćeri, na rok od tri godine, od 1. svibnja 2014. do 30. rujna 2016. Od 2016. sustav navodnjavanja nije u funkciji te je konzerviran.

Odredbama članka 15. Zakona o vodnim uslugama (Narodne novine 66/19), dana je mogućnost da jedinica područne (regionalne) samouprave izravno prenese poslove upravljanja projektima gradnje građevina za navodnjavanje, kao i poslove upravljanja izgrađenim građevinama za navodnjavanje na javnog isporučitelja vodnih usluga na svom području, ako on ispunjava posebne uvjete propisane propisima o poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji. Utvrđeno je da javni isporučitelj vodnih usluga ne može prihvatiti prijenos navedenih poslova ako za te poslove nisu osigurana sredstva u proračunu jedinice područne (regionalne) samouprave.

KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE

Prema odredbama članaka 88. i 91. Zakona o vodama, korištenje voda, između ostalog, je zahvaćanje površinskih i podzemnih voda, uključujući izvorske, mineralne i geotermalne vode za različite namjene (za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene). Za svako korištenje voda koje prelazi opseg općeg korištenja voda, odnosno slobodnog korištenja voda, potreban je ugovor o koncesiji ili vodopravna dozvola za korištenje voda, osim kad je Zakonom o vodama drukčije uređeno.

Nadalje, prema odredbama članka 92. Zakona o vodama, pravne i fizičke osobe koje zahvaćaju vode, osim pri općem korištenju voda i slobodnom korištenju voda, obvezne su voditi očevidnik o količinama zahvaćene vode i o tome dostavljati podatke Hrvatskim vodama.

Sadržaj i način vođenja očevidnika zahvaćenih i korištenih količina voda, mjerenje zahvaćenih i korištenih količina voda te dostavljanje navedenih podataka Hrvatskim vodama propisano je odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.

Županija je 2012. pribavila vodopravnu dozvolu za izgrađeni Sustav navodnjavanja Međimurje. Hrvatskim vodama dostavlja podatke o zahvaćenim količinama vode za navodnjavanje, mjesečno ili godišnje ovisno o količini zahvaćene vode.

Prema odredbama članaka 45. do 51. Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva, naknada za navodnjavanje plaća se na poljoprivredno zemljište koje se navodnjava iz građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave i na poljoprivredno zemljište kojem je dostupno navodnjavanje iz te građevine. Obveznik plaćanja naknade za navodnjavanje je vlasnik ili drugi zakoniti posjednik poljoprivrednog zemljišta. Suvlasnici i drugi zakoniti suposjednici su solidarni obveznici naknade za navodnjavanje. Osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je količina vode isporučena putem građevina za navodnjavanje ili jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) za koje je dostupno priključenje na građevinu za navodnjavanje. Ako nije moguće mjerenjem utvrditi količine vode, osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) koja se navodnjava putem građevina za navodnjavanje. Iznimno, fiksni troškovi održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave obračunavaju se i naplaćuju od obveznika u fiksnom apsolutnom iznosu.

Odlukom predstavničkog tijela jedinica područne (regionalne) samouprave detaljnije se propisuje obračun i naplata naknade za navodnjavanje, obračunska razdoblja, rokovi plaćanja, način ostvarenja prava na povrat preplaćenih iznosa naknade za navodnjavanje te provedba nadzora nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje, a mogu se detaljnije propisati obveznici, osnovica, izuzeća od plaćanja, oslobođenja i olakšice. Obračun naknade za navodnjavanje ispostavlja se na temelju podataka iz očevidnika naknade za navodnjavanje koji vode jedinice područne (regionalne) samouprave. Potvrde o činjenicama iz očevidnika imaju, u upravnom i sudskom postupku, dokaznu snagu javne isprave.

Prihod od naknade za navodnjavanje koristi se za održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinice područne (regionalne) samouprave prema načelima solidarnosti i prvenstva u potrebama na području izgrađenoga sustava građevina za navodnjavanje.

Prema odredbama članaka 8. i 9. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, na temelju godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave donosi odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje. U odluci o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje posebno se iskazuje naknada za pokriće fiksnih, a posebno za pokriće varijabilnih troškova.

Fiksne troškove rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja čine troškovi upravljanja i rukovanja sustavom javnog navodnjavanja, troškovi održavanja sustava javnog navodnjavanja te zajednički troškovi sustava javnog navodnjavanja (izvještavanje, tehnički i agronomski poslovi, financijski troškovi administriranja sustava javnog navodnjavanja i naplate naknade, troškovi osiguranja sustava javnog navodnjavanja i ostali troškovi).

Varijabilni troškovi rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ovise o količini isporučene vode, a čine ih troškovi energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja te troškovi naknade za korištenje voda.

Županijska skupština donijela je u travnju 2013., lipnju 2014., svibnju 2015. i travnju 2016. Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje. Odlukama je određena visina i obveza plaćanja naknade za navodnjavanje, obračunsko razdoblje, sadržaj obračunskog lista o obračunu naknade za navodnjavanje, rokovi plaćanja, oslobođenja od plaćanja naknade, nadzor nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje.

Sustav navodnjavanja obuhvaća čestice navedene u potvrdi glavnog projekta od 10. travnja 2008. izdanog od Upravnog odjela za prostorno uređenje i gradnju Županije.

Odlukama je određeno da se naknada za navodnjavanje plaća za poljoprivredno zemljište koje se navodnjava iz građevine za navodnjavanje u vlasništvu Županije i za poljoprivredno zemljište kojem je dostupno navodnjavanje iz te građevine. Obveznik plaćanja naknade je vlasnik ili drugi zakoniti posjednik poljoprivrednog zemljišta. Naknadom za navodnjavanje podmiruju se troškovi rada i održavanja sustava za navodnjavanje. Naknada za navodnjavanje sastoji se od fiksnih i varijabilnih troškova rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja. Fiksni dio obračunava se prema površini poljoprivrednog zemljišta dostupnog za navodnjavanje, a varijabilni dio prema potrošenoj električnoj energiji i količini vode isporučene putem građevine za navodnjavanje prema očitanoj mjerilu za potrošnju vode pojedinog korisnika.

Prema odluci godišnji iznos fiksnog troška po hektaru za 2013. i 2014. određen je u iznosu od 400,00 kn, a za 2015. i 2016. u iznosu od 500,00 kn. Odlukama je također određeno da će Županija sufinancirati u 2013. i 2016. iznos od 50,0 % fiksnih troškova rada sustava. Odlukom su određeni uvjeti kada se fiksni dio naknada za navodnjavanje može obračunavati odnosno plaćati u više obroka. Obveznici plaćanja fiksnih troškova rada i održavanja sustava su vlasnici ili drugi posjednici zemljišta dostupnog za navodnjavanje iz građevine za navodnjavanje.

Obveza plaćanja varijabilnih troškova naknade odnosi se na one obveznike koji koriste sustav navodnjavanja. Mjerila za potrošnju vode očitava, mjesečno, osoba nadležna za upravljanje sustavom. Obvezniku plaćanja varijabilnih troškova treba se dostaviti obračunska lista s uplatnicom. Fiksni troškovi rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja, prema Odluci, ne obračunavaju se na poljoprivredno zemljište do jednog hektara ukupnih površina, koje je u vlasništvu osoba starijih od 65 godina ili osoba koje su zbog invalidnosti nesposobne za rad, a nisu priključene na sustav za navodnjavanje. Upravni odjel za gospodarske djelatnosti vodi očevidnik naknade za navodnjavanje u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda (Narodne novine 81/10). Istim Odlukama je također određeno da će Županija zaključiti ugovor o korištenju sustava navodnjavanja s fizičkim i pravnim osobama koji imaju podmirene, odnosno regulirane financijske obveze prema Županiji.

Odlukom iz 2016. je određeno da u slučaju da do 1. svibnja 2016. nijedna fizička i pravna osoba iz obuhvata sustava javnog navodnjavanja ne zaključi ugovor o korištenju sustava javnog navodnjavanja, sustav javnog navodnjavanja neće se staviti u funkciju. Sustav navodnjavanja od 2016. nije u upotrebi jer nijedna fizička i pravna osoba nije zaključila ugovor o korištenju sustava navodnjavanja.

Posjednici zemljišta unutar obuhvata sustava javnog navodnjavanja, na temelju zakona i županijskih odluka, bili su dužni plaćati naknadu za navodnjavanje, i to fiksni dio u godinama kada je sustav bio u funkciji. U tom razdoblju Županija je zaprimila žalbe na izdana rješenja o plaćanju naknade za navodnjavanje – fiksni dio, a drugostupanjsko tijelo (nadležno ministarstvo) 2018. ih je odbilo kao neosnovane. Također, jedan ovlaštenik poljoprivrednog zemljišta pokrenuo je upravni spor za poništenje rješenja Županije u vezi s naknadom za navodnjavanje, a Upravni sud u Zagrebu je odbio tužbeni zahtjev za poništenje rješenja. Županija je upućivala opomene dužnicima. Osim toga, poljoprivrednici koji nisu ispunili zakonsku obvezu plaćanja naknade za navodnjavanje nisu se mogli prijaviti za dodjelu potpora *de minimis* na temelju Programa potpora poljoprivredi Međimurske županije za razdoblje 2017. – 2020. i Programa o dodjeli potpora za ulaganja u materijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezana s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom na području Međimurske županije za 2020. U oba programa propisano je da se na javni poziv ne mogu javiti podnositelji u stečaju, postupku likvidacije (zatvaranja) i koji imaju nepodmirene porezne i druge javne obveze, kao i obveze prema proračunu Županije.

U tablici broj 5 daju se podaci o varijabilnom dijelu naknade za navodnjavanje obračunanom korisnicima, broju zaključenih ugovora, površini navodnjavanog zemljišta, količini zahvaćene vode te razlici između zahvaćene i obračunane količine vode.

Tablica broj 5

Varijabilni dio naknade za navodnjavanje obračunan korisnicima, broj zaključenih ugovora, površina navodnjavanog zemljišta, količina zahvaćene vode te razlika između zahvaćene i obračunane količine vode

Godina	Varijabilni dio naknade za navodnjavanje obračunan korisnicima					Podaci iz obrasca 3b (dostavljenog Hrvatskim vodama)		Razlika između zahvaćene i obračunane količine vode u m ³
	Broj zaključenih ugovora	Površina zemljišta u ha	Količina vode u m ³	Iznos naknade u kn	Prosječna cijena m ³ vode u kn	Količina zahvaćene vode u m ³	Površina zemljišta u ha	
	1	2	3	4	5(4/3)	6	7	8 (6-3)
2012.	0	0	0	0	0	21 000	20	21 000
2013.	5	42,13	53 249	4.155,00	0,07803	62 716	42	9 467
2014.	8	120,21	10 066	418,00	0,04153	18 124	120	8 058
2015.	2	2,95	6 856	415,00	0,06053	10 678	3	3 822
2016.	0	0	0	0	0	682	0	682
Ukupno	15	165,29	70 171	4.988,00	0,07108	113 200	185	43 029

Varijabilni dio naknade obračunan je tijekom 2014. četvorici korisnika za navodnjavanje 20,146 ha, a tijekom 2015. dvojici korisnika za navodnjavanje 2,95 ha. U pisanom obrazloženju, Županija navodi da je 2012. Sustav navodnjavanja Međimurje stavljen u funkciju odnosno pušten u probni rad, da je probni rad trebao poslužiti korisnicima za utvrđivanje korisnosti koje navodnjavanje donosi (stabilnost i povećanje prinosa, kvaliteta uzgajanih kultura i financijska korist), da je planirala uvesti navodnjavanje kao uobičajenu mjeru poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima i pravnim subjektima u poljoprivredi te potaknuti proizvođače na rješavanje najvećeg problema koji priječi kvalitetno i organizirano navodnjavanje, a to je usitnjenost i rasparceliranost poljoprivrednog zemljišta.

Zbog navedenog Županija nije u 2012. obračunavala troškove korisnicima sustava navodnjavanja, već je sama snosila sve troškove koji su proizašli iz stavljanja sustava u funkciju i njegovog korištenja. Navodi da je do razlike između zahvaćene vode i obračunane vode za navodnjavanje od 2014. do 2016. došlo zbog utroška određene količine vode prilikom dekonzerviranja i stavljanja sustava navodnjavanja u funkciju, a tijekom 2015. došlo je do puknuća cijevi i nekontroliranog istjecanja vode.

Županija vodi podatke o obračunanom fiksnom dijelu naknade za navodnjavanje u očevidniku i poslovnim knjigama, ali podaci nisu usklađeni.

U tablici broj 6 daju se podaci o obračunanom fiksnom dijelu naknade za navodnjavanje, površini zemljišta za koje je obračunana naknada, broj korisnika zemljišta i iznos naknade prema podacima u poslovnim knjigama.

Tablica broj 6

Obračunani fiksni dio naknade za navodnjavanje, površina zemljišta za koje je obračunana naknada, broj korisnika zemljišta i iznos naknade prema podacima u poslovnim knjigama

Godina	Broj korisnika	Naknada po ha u kn	Površina u ha	Iznos naknade u kn
	1	2	3(4/2)	4
2013.	42	200,00	230,805	46.161,00
2014.	113	400,00	296,845	118.738,00
2015.	91	500,00	240,534	120.267,00
Ukupno			-	285.166,00

Od 2013. do 2015. zaduženje za fiksni dio naknade za navodnjavanje evidentirano je u poslovnim knjigama u ukupnom iznosu od 285.166,00 kn. Površina poljoprivrednog zemljišta koje je dostupno za navodnjavanje iznosi 250 ha. Tijekom 2014. fiksni dio naknade obračunan je za 296,845 ha poljoprivrednog zemljišta, odnosno 46,845 ha više od površine zemljišta dostupnog za navodnjavanje.

U tablici broj 7 daju se podaci o obračunanom fiksnom dijelu naknade za navodnjavanje, površini zemljišta za koje je obračunana naknada, broj korisnika zemljišta i iznos naknade prema podacima iz očevidnika naknade za navodnjavanje.

Tablica broj 7

Obračunani fiksni dio naknade za navodnjavanje, površina zemljišta za koje je obračunana naknada, broj korisnika zemljišta i iznos naknade prema podacima iz očevidnika naknade za navodnjavanje

Godina	Broj korisnika	Naknada po ha u kn	Površina u ha	Iznos naknade u kn
	1	2	3(4/2)	4
2013.	75	200,00	245,480	49.096,00
2014.	109	400,00	267,730	107.092,00
2015.	97	500,00	243,688	121.844,00
Ukupno			-	278.032,00

Od 2013. do 2015. fiksni dio naknade za navodnjavanje, prema podacima iz očevidnika, iznosi 278.032,00 kn.

Fiksni dio naknade za 2013. umanjen je za oslobođenja od plaćanja naknade u iznosu od 525,00 kn, a za 2015. u iznosu od 2.765,00 kn odnosno ukupno umanjenje iznosi 3.290,00 kn te fiksni dio naknade od 2013. do 2015., nakon umanjenja za oslobođenja od plaćanja naknade, iznosi 274.742,00 kn. Tijekom 2014. fiksni dio naknade za navodnjavanje obračunan je za 267,73 ha poljoprivrednog zemljišta, što je 17,73 ha više od površine poljoprivrednog zemljišta dostupnog za navodnjavanje.

U poslovnim knjigama evidentirano je, od 2013. do 2015., zaduženje za fiksni dio naknade za navodnjavanje u iznosu od 285.166,00 kn, a prema podacima iz očevidnika, nakon umanjenja za oslobođenja od plaćanja naknade, iznosi 274.742,00 kn, što je 10.424,00 kn manje.

Državni ured za reviziju preporučuje prije obračuna naknade utvrditi stvarne vlasnike ili korisnike zemljišta koje je dostupno za navodnjavanje. Također, preporučuje uskladiti podatke iz očevidnika naknade za navodnjavanje i poslovnih knjiga.

U tablici broj 8 daju se podaci o obračunanom i naplaćenom fiksnom i varijabilnom dijelu naknade za navodnjavanje od 2013. do 2015. prema podacima iz poslovnih knjiga.

Tablica broj 8

Obračunani i naplaćeni fiksni i varijabilni dio naknade
za navodnjavanje od 2013. do 2015. prema podacima iz poslovnih knjiga.

u kn

Godina	Fiksni dio naknade	Varijabilni dio naknade	Ukupno	Naplaćeno	Potraživanje koncem godine
	1	2	3(1+2)	4	5(3-4)
2013.	46.161,00	4.155,00	50.316,00	11.056,00	39.260,00
2014.	118.738,00	418,00	119.156,00	36.173,00	82.983,00
2015.	120.267,00	415,00	120.682,00	25.687,00	94.995,00
Ukupno	285.166,00	4.988,00	290.154,00	72.916,00	217.238,00

Od 2013. do 2015. fiksni i varijabilni dio naknade za navodnjavanje obračunan je u iznosu od 290.154,00 kn, naplaćeno je 72.916,00 kn te je potraživanje koncem 2015. iznosilo 217.238,00 kn.

Od 2016. do 2022. naplaćeno je 40.420,00 kn, od čega tijekom 2022. iznos od 752,00 kn, tijekom 2020. iznos od 14.427,00 kn te od 2016. do 2018. iznos od 25.241,00 kn. Potraživanje je koncem 2022. iznosilo 176.818,00 kn.

Prihodi od naknade za navodnjavanje ostvareni su od 2013. do 2022. u iznosu od 113.336,00 kn.

Prema odredbama članka 10. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja su jedinice područne (regionalne) samouprave dužne dostaviti ministarstvu nadležnom za vodno gospodarstvo i Hrvatskim vodama jednom godišnje, a najkasnije do donošenja programa održavanja sustava javnog navodnjavanja za naredno razdoblje.

Županija je dostavila nadležnom Ministarstvu izvješća o realizaciji godišnjeg programa sustava javnog navodnjavanja za 2013., 2014., 2015. i 2016.

INFORMIRANJE JAVNOSTI

Prema Strategiji upravljanja vodama, jedna od aktivnosti i mjera za unaprjeđenje sustava navodnjavanja je informiranje javnosti o stanju i mogućnostima korištenja voda.

Županija je javno prezentirala Plan navodnjavanja prije donošenja, na mrežnim stranicama Županije objavljena je u ožujku 2011. obavijest o mogućnosti priključenja na Sustav javnog navodnjavanja Međimurje, u travnju 2014. u Belici je održana prezentacija preinvesticijske studije Sustava navodnjavanja Belica, u studenome i prosincu 2015. održana je u Prelogu i Donjem Kraljevcu prezentacija Sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec koju su organizirali Županija i Grad Prelog, na mrežnim stranicama Županije objavljena je 25. studenoga 2015. obavijest o navedenoj prezentaciji, a u veljači 2016. objavljena je obavijest o potpisivanju ugovora o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec I. faza.

Plan navodnjavanja dan je na uvid javnosti prije donošenja, a njegova javna prezentacija bila je u prostorima Županije. Na prezentaciju se odazvao veliki broj poljoprivrednih proizvođača, predstavnici Ministarstva poljoprivrede, Hrvatskih voda iz Zagreba, Varaždina i Čakovca te zainteresirani predstavnici iz drugih županija. Plan navodnjavanja bio je predstavljen na kolegiju svih pročelnika (u čijoj je nadležnosti poljoprivreda) u Ministarstvu poljoprivrede. Na konferencijama za lokalne medije čelništvo Županije i izrađivači Plana su u više navrata govorili o Planu navodnjavanja. Plan navodnjavanja objavljen je na mrežnim stranicama Hrvatskih voda.

Za Sustav navodnjavanja Međimurje, osim sastanaka s poljoprivrednim proizvođačima unutar obuhvata javnog navodnjavanja, na mrežnim stranicama Županije i u lokalnim medijima bila je objavljena u ožujku 2011. obavijest o mogućnosti priključenja na sustav u kojoj je, između ostalog, navedeno da je izgrađen Sustav navodnjavanja Međimurje te da su sustavom navodnjavanja obuhvaćena područja katastarskih općina Nedelišće, Kuršanec i Strahoninec.

U travnju 2014. održana je prezentacija predinvesticijske studije Sustava navodnjavanja Belica. U prezentaciji su se projektanti osvrnuli na Plan navodnjavanja i prostorno-plansku dokumentaciju Županije, Grada Čakovca i Općine Belica te na provedene ankete kojima je utvrđeno projektno područje. Prezentirane su opće značajke područja (klimatske, hidrološke, hidrogeološke), postojeća i planirana sjetva, varijante tehničkog rješenja, odabir najpovoljnije varijante, ekonomska analiza za odabranu varijantu tehničkog rješenja, financijska analiza s aspekta investitora i korisnika.

U studenome i prosincu 2015. održana je u Prelogu i Donjem Kraljevcu prezentacija Sustava navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec koju su organizirali Županija i Grad Prelog. Navedeni sustav navodnjavanja prostirao bi se na području katastarskih općina Prelog, Donji Kraljevec, Čehovec i Cirkovljan. Na prezentaciji u Prelogu bila su dva poljoprivredna proizvođača, a u Donjem Kraljevcu 15 poljoprivrednih proizvođača.

U prosincu 2015. poslan je anketni listić, poziv na priključenje na Sustav javnog navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec, Podsustav Prelog. Između ostalog, navedeno je da je projekt započeo 2010., da je u tijeku postupak dobivanja građevinske dozvole i pokretanje postupka izgradnje zahvatne građevine, tlačnog cjevovoda i crpne stanice Prelog te da je površina navodnjavanja 402 ha na području katastarskih općina Prelog, Cirkovljan, Čehovec i Donji Kraljevec.

Državni ured za reviziju preporučuje i nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti, jer su u tijeku aktivnosti na izgradnji novog sustava javnog navodnjavanja, a izgrađeni sustav javnog navodnjavanja se ne koristi. Također, u sljedećem razdoblju posvetiti više pozornosti informiranju korisnika u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem prirodna poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI

Državni ured za reviziju obavio je reviziju učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji. Ciljevi revizije bili su provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje, ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovito, ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te informira li se javnost o navodnjavanju.

Na temelju revizijom utvrđenih činjenica, primjenjujući utvrđene kriterije, Državni ured za reviziju ocijenio je da je Županija poduzela aktivnosti na donošenju zakonskih i planskih dokumenata u vezi s područjem navodnjavanja te su doneseni Plan navodnjavanja i program održavanja sustava javnog navodnjavanja za 2014., 2015. i 2016. Nadalje, Županija je ustrojila evidenciju građevina za navodnjavanje te je građevine za navodnjavanje evidentirala u svojim poslovnim knjigama, osigurala je sredstva za gradnju građevina za navodnjavanje (sufinanciranje), prije gradnje građevina ispitala je zainteresiranost i pribavila potvrde krajnjih korisnika o korištenju budućih sustava javnog navodnjavanja, izradila je elaborate utjecaja na okoliš, studije izvodljivosti ili preinvesticijske studije i projektnu dokumentaciju, donijela je odluku o visini i obvezi naknade za navodnjavanje za Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje koja sadrži propisane elemente, naknadu za navodnjavanje obračunavala je na propisani način, ustrojila je očevidnik naknade te je ostvarila prihode od naknade za navodnjavanje i namjenski ih trošila. Županija surađuje s nadležnim institucijama u vezi s neposrednim nadzorom korištenja voda i surađuje s Hrvatskim vodama u vezi s praćenjem rezultata NAPNAV-a na svome području. Također, Županija informira javnost o ostvarenju županijskih planova.

Međutim, ocijenjeno je da postoje nepravilnosti i propusti koji se odnose na donošenje programa gradnje sustava javnog navodnjavanja, upisivanje prava služnosti u zemljišnim knjigama na zemljištu gdje je izgrađen dovodni cjevovod i distribucijski tlačni cjevovod, praćenje podataka o povećanju prinosa i kvalitete poljoprivrednih proizvoda kod korisnika sustava javnog navodnjavanja, smanjen je broj korisnika koji navodnjavaju poljoprivredno zemljište na području sustava navodnjavanja Međimurje – Pilot područje (u 2012. stavljen u pogon, a od 2016. nema korisnika), od jednog projekta se odustalo zbog nedostatka potencijalnih korisnika (Prelog – Donji Kraljevec), a sustav navodnjavanja Belica još nije u fazi izgradnje (planirano je bilo staviti u pogon u 2023.).

Slijedom navedenog, Državni ured za reviziju ocjenjuje aktivnosti Županije provedene u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje **djelomično učinkovite**, jer su utvrđene nepravilnosti i propusti koji utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje i provedbu aktivnosti te su potrebna značajna poboljšanja. Daju se sljedeći nalog i preporuke, prema područjima revizije:

1. Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
 - 1.1. Donijeti program gradnje prije početka gradnje sustava javnog navodnjavanja s propisanim sadržajem u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.
 - 1.2. Procijeniti mogućnosti za sustavno uvođenje navodnjavanja, vrednovati očekivane učinke (gospodarske i društvenoekonomske) te utvrditi prava i obveze svih sudionika u sustavu.
2. Evidencije građevina za navodnjavanje
 - 2.1. Poduzeti aktivnosti za upis prava služnosti u zemljišnim knjigama na zemljištu gdje je izgrađen dovodni cjevovod i distribucijski tlačni cjevovod.
3. Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje
 - 3.1. U svim fazama provođenja projekta navodnjavanja poduzimati aktivnosti kako bi se u najvećoj mjeri spriječili gubici vode, a naročito u podzemnim sustavima navodnjavanja gdje ih ne bi trebalo biti ili bi bili minimalni.
 - 3.2. Kod planiranja ulaganja u projekte javnih sustava za navodnjavanje aktivno uključiti i potencijalne korisnike navedenih sustava (obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, udruga/zadruga ili trgovačko društvo), budući da vrsta sustava za navodnjavanje i njegova veličina ovise o potencijalnim korisnicima.
 - 3.3. U suradnji sa znanstvenim i stručnim tijelima za područje navodnjavanja te potencijalnim korisnicima sustava (udruga korisnika navodnjavanja), preispitati mogućnost u kojoj bi sustav navodnjavanja poljoprivrednih površina na sustavu navodnjavanja Međimurje – Pilot područje bio u funkciji, s obzirom na rizike u okruženju (dogovor sa sadašnjim posjednicima da korištenjem sustava povećaju prinose zasađenih kultura, mijenjanje strukture poljoprivredne proizvodnje i sl.).
 - 3.4. Izraditi analizu kojom bi se utvrdili uzroci nekorištenja izgrađenog sustava navodnjavanja te utvrdili stvarni učinci ulaganja javnih sredstava u navedeni sustav.
 - 3.5. Preispitati načine smanjivanja troškova priključenja na sustav (ulaganja u opremu), a u okviru potpora poljoprivredi uvesti i koristiti mjere kojima bi se poljoprivrednicima omogućilo lakše donošenje odluke o korištenju sustava navodnjavanja kako bi se otklonila mogućnost da se iz državnog proračuna isplaćuju potpore poljoprivrednim proizvođačima za ublažavanje štete od suše na zemljištu za koje je omogućeno priključenje na sustav navodnjavanja.
4. Korištenje vode za navodnjavanje
 - 4.1. Prije obračuna naknade za navodnjavanje utvrditi stvarne vlasnike ili korisnike zemljišta koje je dostupno za navodnjavanje.
 - 4.2. Uskladiti podatke iz očevidnika naknade za navodnjavanje i poslovnih knjiga.

5. Informiranje javnosti

- 5.1. Nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti, jer su u tijeku aktivnosti na izgradnji novog sustava javnog navodnjavanja, a izgrađeni sustav javnog navodnjavanja se ne koristi te u sljedećem razdoblju posvetiti više pozornosti informiranju korisnika u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem prinosa poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se provedbom navedenih preporuka postigla poboljšanja u vezi s uspostavom pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, gradnjom, korištenjem i održavanjem građevina za navodnjavanje, korištenjem vode za navodnjavanje te informiranjem javnosti, čime bi se povećala učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje.

OČITOVANJE MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

Županija se očitovala na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji.

Vezano za donošenje programa gradnje Županija u Očitovanju navodi da je za svaki sustav javnog navodnjavanja izrađena Studija izvodljivosti koja sadrži, između ostalog, Plan provedbe i Plan nabave projekta, da navedeni planovi sadrže podatke koje sadrži i program gradnje, kao i Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije koji donose Hrvatske vode.

Za procjenu mogućnosti sustavnog uvođenja navodnjavanja, vrednovanja očekivanih učinaka te utvrđivanja prava i obveza svih sudionika u sustavu navodi da je Studijom izvodljivosti obuhvaćena ekonomska analiza i financijska analiza sa stajališta korisnika. Nadalje, navodi da su u Studiji izvodljivosti navedene i obveze svih sudionika u sustavu te da je određen iznos fiksne i varijabilne naknade koju plaćaju korisnici navodnjavanja, kojima je osigurana održivost sustava navodnjavanja.

Za poduzimanje aktivnosti, u svim fazama provođenja projekta, kako bi se u najvećoj mjeri spriječili gubici vode, navodi da izgradnja javnih sustava navodnjavanja pospješuje kontrolu zahvaćene vode koja se koristi za navodnjavanje te da se količina vode mjeri na samom zahvatu i na hidrantima (priključnim oknima) kako bi se utvrdila količina utrošene vode. Također, navodi da se u obuhvatu javnog sustava navodnjavanja ne smiju koristiti individualni zahvati vode (individualni zdenci korisnika) te da je uvođenjem organiziranog javnog navodnjavanja moguće osigurati zahvaćanje optimalne količine vode na cijeloj površini u obuhvatu zahvata sustava navodnjavanja.

Vezano za aktivno uključivanje potencijalnih korisnika sustava navodnjavanja, kod planiranja ulaganja u projekte javnih sustava navodnjavanja, Županija navodi da je prije izrade projektne dokumentacije osigurala potvrdu krajnjih korisnika (provođenje anketa – osim za Sustav navodnjavanja Međimurje – Pilot područje jer nije bila zakonska obveza), da prije pristupanja gradnji sustava javnog navodnjavanja Županija ugovornim odnosima (predugovor) utvrđuje prava i obveze krajnjih korisnika, a u izgradnju sustava javnog navodnjavanja pristupa se ako je ugovornim odnosima krajnjih korisnika i Županije obuhvaćeno minimalno 70,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata sustava javnog navodnjavanja. Za Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec nisu povratno dobili potpisane predugovore za 70,0 % poljoprivrednih površina te su morali odustati, a za Sustav navodnjavanja Belica će se ovlaštenicima poljoprivrednog zemljišta, koje se nalazi unutar sustava javnog navodnjavanja, poslati predugovori nakon izdavanja građevinske dozvole.

Za preispitivanje mogućnosti u kojoj bi sustav navodnjavanja poljoprivrednih površina Međimurje – Pilot područje bio u funkciji, Županija u Očitovanju obrazlaže da je navedeni sustav izgrađen (u najboljoj namjeri) na pretežno poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu, s pretpostavkom da će se kroz zakup državnog poljoprivrednog zemljišta sustav navodnjavanja najlakše staviti u funkciju. Nadalje, obrazlaže da je izostala suradnja s jedinicama lokalne samouprave koje nisu pratile ispunjavaju li zakupci ugovorene obveze u dijelu koji se odnosi na obvezu priključenja i korištenja sustava navodnjavanja, a Zakonom o poljoprivrednom zemljištu utvrđena je nadležnost jedinica lokalne samouprave za davanje u zakup državnog poljoprivrednog zemljišta. Također, navodi da na području obuhvata Sustava navodnjavanja Belica krajnji korisnici (registrirani poljoprivrednici) planiraju osnovati udruhu korisnika sustava navodnjavanja.

Za izradu analize kojom bi se utvrdili uzroci nekorištenja izgrađenog sustava navodnjavanja te utvrdili stvarni učinci ulaganja javnih sredstava u navedeni sustav obrazlaže da su stvarni učinci ulaganja javnih sredstava obrađeni i analizirani u Idejnom projektu Sustava navodnjavanja Međimurje.

Vezano za preispitivanje načina smanjivanja troškova priključenja na sustav (ulaganja u opremu) te uvođenja i korištenja mjera kojima bi se poljoprivrednicima omogućilo lakše donošenje odluke o korištenju sustava navodnjavanja i kako bi se otklonila mogućnost da se iz državnog proračuna isplaćuju potpore poljoprivrednim proizvođačima za ublažavanje štete od suše na zemljištu za koje je omogućeno priključenje na sustav navodnjavanja, Županija u Očitovanju navodi da je donijela Program potpora poljoprivredi Međimurske županije za razdoblje 2021. – 2027. Nadalje, navodi da je odlukama o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje participirala u dijelu fiksnih troškova, a da fizička ili pravna osoba na čijoj je imovini nastala značajnija šteta od prirodne nepogode, u skladu sa Zakonom o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda, štetu prijavljuje jedinici lokalne samouprave na čijem se području oštećena imovina nalazi te Županija nema utjecaj na to.

Za utvrđivanje stvarnih vlasnika ili korisnika zemljišta koje je dostupno za navodnjavanje, prije obračuna naknade za navodnjavanje, Županija navodi da je prije donošenja godišnjeg rješenja/obračunskog lista u skladu s člankom 49. Zakona o financiranju vodnog gospodarstva od Državne geodetske uprave, Područni ured za katastar Čakovec zatražila podatke nužne za vođenje očevidnika o ovlaštenicima poljoprivrednog zemljišta unutar javnog sustava navodnjavanja (podaci zatraženi za Sustav navodnjavanja Prelog – Donji Kraljevec i Sustav navodnjavanja Belica).

Vezano za daljnje provođenje informiranja javnosti o aktivnostima izgradnje novog sustava ili korištenja već izgrađenog sustava navodnjavanja, Županija u Očitovanju navodi da kontinuirano provodi aktivnosti kako bi krajnje korisnike informirala o navodnjavanju.